

Informe de conjuntura econòmica

Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre

Tercer trimestre de 2024

INFORME DE CONJUNTURA ECONÒMICA DEL CAMP DE TARRAGONA I DE LES TERRES DE L'EBRE

Tercer trimestre de 2024

Resum executiu.....	2
1. L'escenari internacional	5
2. L'evolució de l'economia espanyola.....	10
3. La dinàmica de l'economia catalana	13
3.1. Les perspectives de futur	13
3.2. El creixement des de la perspectiva de l'oferta.....	17
3.3. El creixement des de la perspectiva de la demanda	19
4. L'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre	21
Monogràfic	33

Resum executiu

Els principals aspectes que cal destacar en relació amb el primer trimestre de 2024 i la dinàmica que es registrarà en els pròxims mesos es poden sintetitzar en els punts següents:

Economia mundial. Davant de les tensions globals, l'economia mundial mostra senyals creixents d'alentiment. L'ONU preveu que l'economia mundial registri una mitjana anual de creixement del 2,7% fins al 2026, força per sota de la mitjana del 3,1% registrada durant la dècada anterior a la COVID-19.

Economia europea. L'increment dels costos energètics i l'escalada dels tipus d'interès aplicada pel BCE han afectat molt negativament les economies del nucli dur europeu. Alemanya i bona part de les economies de l'Europa central i atlàntica han estat les més afectades. En canvi, els països mediterranis han resistit millor els reptes de la reactivació postpandèmia.

Economia espanyola. Els organismes internacionals revisen les perspectives de creixement de l'economia espanyola a l'alça. A finals de 2023, l'FMI preveia un creixement de l'1,9% per al 2024, que finalment ha revisat a l'alça i ha establert en un 2,9%. L'FMI espera que, finalment, la inversió repunti el 2024 i 2025.

L'economia espanyola creix per sobre de la zona euro, però mostra signes d'esgotament. El segon trimestre de 2024, el PIB espanyol va créixer un 0,8%, una dècima per sota del trimestre anterior. La variació interanual del PIB va ser del 3,1%. La demanda nacional hi va aportar 2,4 punts, mentre que la demanda externa hi va contribuir amb 0,7 punts.

L'economia espanyola segueix creant molts llocs de treball nets, tot i que la taxa d'atur es resisteix a baixar amb força. Durant el segon trimestre de 2024, el nombre d'hores efectives treballades van augmentar un 0,8% i els llocs de treball equivalents a temps complet es van incrementar un 0,2% en termes inter trimestrals. Es preveuen 730.000 llocs de treball nets entre 2024 i 2025.

L'economia catalana continua mostrant signes de vitalitat. Malgrat les creixents tensions de l'escenari internacional, durant el segon trimestre del 2024 l'activitat econòmica a Catalunya presenta un balanç força favorable i registra una variació intertrimestral d'un 0,8%, per sobre de l'eurozona (0,3%), i un creixement interanual del PIB del 2,9%. Aquest

ritme és una mica superior al del conjunt de l'economia espanyola i molt superior al registrat per la zona euro.

A l'economia catalana la inflació es modera i se situa en un 3,6% interanual (3,3% d'inflació subjacent). No obstant això, tot fa pensar que el paper moderador de l'energia s'ha anat esgotant, mentre que el sector del aliments i els serveis mostren un creixement notable.

L'economia catalana entra en un nou escenari dominat per la moderació de la inflació, la baixada dels tipus d'interès, la millora de les expectatives empresarials i la recuperació de les inversions. Un major dinamisme de la inversió productiva és imprescindible per millorar el comportament de la productivitat a Catalunya.

El bon ritme de l'activitat econòmica a Catalunya es traduirà en una creació de llocs de treball nets. S'espera que l'ocupació creixi un 2,4% el 2024 i un 2,2% el 2025. Aquest augment, juntament amb l'increment de la població activa, es traduirà en una reducció moderada de la taxa d'atur, que podria situar-se en el 8,8% l'any 2025.

L'economia catalana es diversifica lentament. El creixement de l'economia catalana afecta totes les branques i s'està diversificant, si tenim en compte que tots els grans sectors econòmics anoten un creixement interanual positiu durant el segon trimestre del 2024.

Les comarques del sud de Catalunya segueixen la senda. Les deu comarques tarragonines registren un augment considerable en termes d'activitat econòmica, població activa i creació de llocs de treball nets, seguint la tendència positiva de l'economia catalana.

El mercat laboral del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre presenta xifres rècord en el nombre d'actius i de persones ocupades. Durant els vuit primers mesos de l'any, al Camp de Tarragona les afiliacions a la Seguretat Social han incrementat en 19.835 persones, mentre que a les Terres de l'Ebre l'augment ha estat de 1.100. En conjunt, a les deu comarques les afiliacions han incrementat en 20.935 persones.

L'atur continua resistint-se a seguir la senda de la resta del país fins a una taxa d'atur d'un dígit. Al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre, l'augment de persones actives ha superat la creació neta de llocs de treball. Això ha contribuït a mantenir una taxa d'atur elevada, que a finals del segon trimestre de 2024 era del 13,44%, segons l'EPA.

Malgrat les febleses dels mercats de treball del sud de Catalunya, el balanç durant els anys posteriors a la pandèmia ha estat molt favorable.

Al Camp de Tarragona, la taxa d'atur era del 12,8% el gener del 2022 i del 9,2% l'agost passat, segons els registres de la Seguretat Social. Per la seva banda, a les quatre comarques de l'Ebre, la taxa d'atur registrat va passar del 12,4% al 10,4%.

El mercat de treball local presenta dinàmiques diferents. Durant els vuit primers mesos de 2024, el nombre de persones aturades a les sis comarques del Camp ha caigut en 1.610 actius i a les quatre comarques de les Terres de l'Ebre, en 156, segons els registres de la Seguretat Social. Aquestes dades posen de manifest la realitat dual que caracteritza el mercat de treball als dos àmbits territorials de la província de Tarragona.

El mercat de treball local destaca per la seva temporalitat. Al Camp de Tarragona el 53,7% dels treballadors assalariats tenen contractes temporals, mentre que a les Terres de l'Ebre el percentatge de treballadors temporals és del 47,9%, segons els registres de la Seguretat Social.

El gran nombre d'aturats de llarga durada evidencia les dificultats del mercat de treball local per absorbir determinats perfils laborals. Al Camp de Tarragona el 45,8% dels aturats són de llarga durada i a les Terres de l'Ebre ho són el 49,1% dels aturats.

1. L'escenari internacional

L'escenari internacional es presenta cada vegada més incert. Les tensions geopolítiques i els riscos que el conflicte araboisraelià s'estengui per tot l'Orient Mitjà són cada cop més preocupants, cosa que provocarà una major fragmentació del comerç, una revisió de les expectatives empresarials i una remuntada dels preus del petroli, les matèries primeres i els aliments.

Les incapacitats dels organismes internacionals (en particular, l'ONU) per buscar una sortida a la invasió russa d'Ucraïna i a la massacre del poble palestí dificultaran el comerç mundial i les cadenes de subministrament. Després del trasbals de la pandèmia, el creixement mundial s'està estabilitzant a un ritme moderat, sobretot entre les economies desenvolupades. L'ONU preveu que l'economia mundial registri una mitjana anual de creixement del 2,7% fins al 2026, força per sota de la mitjana del 3,1% registrada durant la dècada anterior a la COVID-19. Encara que estem assistint a un panorama internacional cada cop més tens i preocupant, l'economia mundial presenta un aterratge suau, encara lluny d'una paràlisi de l'activitat econòmica. Segons l'ONU, a finals del 2024, una de cada quatre economies en desenvolupament serà més pobre del que era a la vigília de la pandèmia. El 2026, els països que acullen més del 80% de la població mundial encara creixeran més lentament, de mitjana, que en la dècada anterior.

Malgrat les amenaces d'una escalada en les tensions internacionals, no tot és negatiu en matèria d'economia. En els últims mesos, els bancs centrals d'algunes economies desenvolupades han començat a relaxar les seves polítiques i han reduït els tipus d'interès oficials. Les condicions financeres han millorat davant d'una revisió a la baixa dels tipus d'interès que facilita un panorama més favorable per a la inversió de les empreses i el consum de les famílies.

Durant aquests mesos s'espera que els bancs centrals continuïn baixant els tipus d'interès de referència, sobretot a la zona euro, on hi ha marge per reduir-los a mesura que la inflació disminueix. Una reducció dels tipus farà més atractiu l'accés al finançament i estimularà la inversió privada i el consum familiar.

La dinàmica registrada i les perspectives de futur són molt diferents entre països. Els Estats Units, malgrat la seva creixent implicació en els conflictes internacionals, exhibeixen una fortalesa enorme i continuen

Es preveu que l'economia mundial registri un creixement del 2,7% fins al 2026, força per sota de la mitjana del 3,1% registrada durant la dècada anterior a la COVID-19.

sent la gran potència mundial. Mentrestant, Europa segueix perdent força per la restrictiva política monetària exercida pel Banc Central Europeu (BCE) i les dificultats de la locomotora alemanya.

Malgrat les tensions geopolítiques, els organismes internacionals estan revisant les seves previsions econòmiques a l'alça. Des de juliol, l'ONU, el Fons Monetari Internacional (FMI) i l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) han revisat les perspectives del creixement mundial, sobretot pel que fa a l'economia espanyola. L'FMI preveu un creixement de l'economia mundial del 3,2% el 2024 i del 3,3% el 2025. En la darrera revisió de juliol, l'FMI fa una revisió a l'alça en les perspectives de les economies avançades i preveu que el creixement sigui de l'1,7% el 2024 i de l'1,8% el 2025.

Una de les economies que s'ha vist més afavorida per les revisions de l'FMI de juliol és l'economia espanyola. A finals de 2023, aquest organisme internacional preveia un creixement de l'1,9% per a 2024, però finalment ha millorat aquesta previsió de creixement per a Espanya fins al 2,9%, si bé manté la seva estimació del 2,1% per a 2025. La inversió ha mostrat una evolució molt feble des de la pandèmia, però l'FMI espera que repunti el 2024 i 2025. Es preveu que la inversió privada es beneficiï de les millors condicions financeres arran de la baixada de tipus i s'espera que la inversió productiva s'estimuli gràcies a les injeccions pendents dels fons europeus Next Generation.

També s'espera que el consum continuï registrant un bon ritme. L'elevada taxa d'estalvi de les llars i el nivell d'endeutament moderat impliquen que el consum té un cert marge per créixer per sobre del que preveu aquest exercici de previsions.

Els mercats emergents i les economies en desenvolupament continuaran a bon ritme i s'estima que el PIB registri una taxa anual del 4,3% el 2024 i del 4,2% el 2025. Entre aquestes economies, destaca el creixement previst per a l'Índia, del 7,0% i el 6,5% per a 2024 i 2025, respectivament. Atès que aquest país acaba de situar-se com el més poblat del món, tot fa preveure que, lentament, l'epicentre del creixement mundial s'anirà desplaçant cap al binomi format per la Xina i l'Índia.

Malgrat la seva implicació en els conflictes internacionals, els Estats Units creixen a bon ritme i generen molta ocupació.

Europa continua perdent força per la restrictiva política monetària del BCE i els creixents problemes que pateixen la indústria i els mercats.

Taula 1. Previsions de l'economia mundial (%)

PIB (%)	2023	2024	2025	2028	2024/2028
Món	3,3	3,2	3,2	3,1	—
Economies avançades	1,7	1,8	1,8	1,8	▼
Zona euro	0,4	0,8	1,5	1,3	▼
Alemanya	-0,3	0,0	1,3	0,9	▼
França	1,1	1,1	1,1	1,5	▼
Itàlia	0,7	0,7	0,8	0,8	▼
Portugal	2,3	1,9	2,3	1,6	—
Espanya	2,5	2,9	2,1	2,1	—
Economies emergents	4,4	4,2	4,2	3,9	—
Xina	5,2	4,6	4,1	3,4	▼
Índia	7,8	6,8	6,5	6,5	▲
Rússia	3,6	3,2	1,8	1,3	▼
Brasil	2,9	2,2	2,1	2,0	—
Mèxic	3,2	2,4	1,4	2,1	—

Nota: Les dades del PIB són variacions anuals (%).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'FMI.

Entre les economies avançades, el comportament dels Estats Units contrasta amb l'estancament de les principals economies de la zona euro. Durant el 2023, l'economia nord-americana va créixer un 2,9%, molt per sobre de les previsions i en clara contraposició a unes economies europees en situació d'estancament o, fins i tot, de recessió tècnica. Per al 2024, el creixement que es pronostica per a l'economia nord-americana és lleugerament més baix (2,8%). Les claus d'aquest dinamisme relatiu cal cercar-les en l'entrada en circulació dels excedents d'estalvi acumulats durant els anys de la pandèmia i un sòlid mercat de treball, que han permès estimular el consum privat i la despesa pública. Les previsions per al 2025 són menys optimistes (2,2%).

Les economies de la zona euro, sobretot aquelles que tenen una gran base industrial, han estat les grans perjudicades per les ruptures de les cadenes de subministraments, l'escalada dels costos energètics i les dures condicions de la política monetària i financera. En conjunt, el creixement ha estat del 0,4% i s'estima que es recuperi lleugerament durant el 2024 fins a assolir un moderat 0,8%. Cal atribuir aquesta situació crítica a la combinació de la feblesa de la demanda externa, l'enduriment de les condicions monetàries i l'atonía de la inversió. Malgrat aquest escenari preocupant, les empreses europees gaudeixen d'una bona salut financera i uns bons marges comercials, que han permès absorbir els augments dels costos laborals.

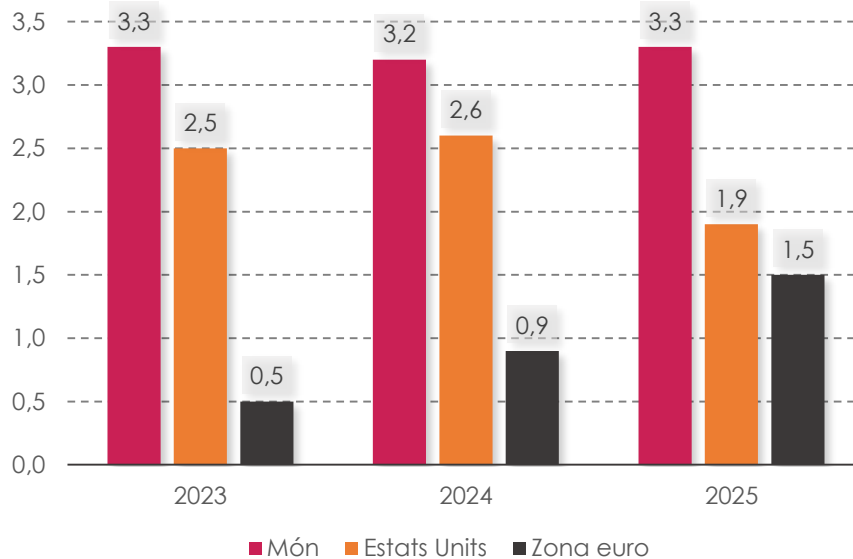
La zona euro s'ha vist perjudicada per les ruptures de les cadenes de subministraments, l'escalada de l'energia i la política monetària i financera.

Ara bé, la persistència d'algunes tensions inflacionistes i les incerteses globals (amb tensions comercials entre blocs econòmics i l'allargament de conflictes geopolítics i bèl·lics) que han emergit des del període de la pandèmia han afectat de manera molt diferenciada les economies del continent. L'increment dels costos energètics i l'escalada dels tipus d'interès aplicada pel BCE han afectat, sobretot, les economies del nucli dur europeu, concretament Alemanya i bona part de les economies de l'Europa central i atlàntica. La majoria han entrat en situació d'estancament o, fins i tot, en el terreny de la recessió, cosa que preocupa a mitjà termini pel paper tractor que tenen en el conjunt de la demanda europea. En canvi, els països mediterranis, que van patir amb molta intensitat els efectes de la Gran Recessió, han resistit millor els reptes de la reactivació postpandèmia, la guerra d'Ucraïna i la massacre actual del poble palestí. Malgrat això, economies com Portugal, Itàlia o Espanya estan mostrant signes d'esgotament.

Les principals economies europees són les més perjudicades pels fronts de guerra d'Ucraïna i el genocidi palestí.

Sens dubte, les principals economies europees són les grans perjudicades pels fronts de guerra d'Ucraïna i el genocidi palestí. El comerç internacional de la UE amb la resta del món es troba, en aquests moments, afectat per una tempesta perfecta en coincidir tres crisis en el temps: la disrupció de les rutes a Ucraïna a causa de la guerra, el tancament virtual del canal de Suez pels bombardejos al mar Roig i la dràstica disminució del trànsit al canal de Panamà. El conflicte araboisraelià ha obligat els grans vaixells a ampliar els trajectes, amb un increment dels costos de transport i dels gasos d'efecte d'hivernacle.

Gràfic 1. Projeccions de creixement econòmic per regió (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'FMI.

Tot i això, no podem ignorar que els reptes actuals de les economies, sobretot entre els països membres de la UE, no són conjunturals, sinó estructurals. El model productiu de les economies avançades està en crisi, sobretot el de països propers com Alemanya i França, la qual cosa obliga ciutadans i governs a explorar nous models de desenvolupament que redueixin els elevats riscos de pobresa i de degradació dels serveis socials que pateix el gruix de la població dels països europeus i les economies desenvolupades.

Tot fa pensar que som davant d'un canvi de cicle. La COVID -19 ens ha situat en una realitat social, econòmica i política nova que obliga tothom a repensar una nova forma de viure, produir i conviure. Prospectiva, flexibilitat i capacitat d'adaptació als nous escenaris són alguns dels nous factors de competitivitat de la nova era a què ens enfrontem. És necessari dotar totes les activitats econòmiques de tecnologies i perfils laborals més innovadors. Per materialitzar tots aquests reptes, la col·laboració públicoprivada és una condició indispensable per aconseguir el canvi de model necessari a fi de garantir la sortida definitiva de la crisi generada per la pandèmia de la COVID-19.

La COVID-19 ens ha situat en una realitat social, econòmica i política nova que obliga tothom a repensar una nova forma de viure, produir i conviure.

2. L'evolució de l'economia espanyola

La informació conjuntural més recent indica que l'activitat econòmica espanyola manté un ritme d'expansió robust el tercer trimestre de 2024. Si bé el seu dinamisme s'ha moderat els darrers mesos, la inflació general tendeix a la baixa malgrat les tensions en els mercats internacionals.

Segons l'Institut Nacional d'Estadística, el PIB espanyol va registrar una variació del 0,8% el segon trimestre de 2024, una dècima inferior a la del trimestre anterior. La variació interanual del PIB va ser del 3,1%, davant del 2,5% del trimestre precedent. La demanda nacional hi va aportar 2,4 punts, mentre que la demanda externa hi va contribuir amb 0,7 punts. Les exportacions de béns i serveis van augmentar un 0,7% i les importacions, un 0,6%.

Des del vessant de l'oferta, tots els grans sectors van presentar taxes positives en la generació de valor afegit, tret de l'agricultura. El valor afegit brut de la indústria manufacturera va créixer un 1,5% intertrimestral; el de la construcció, un 0,6% intertrimestral (1,1 punts menys que el trimestre anterior), i la taxa dels serveis es va accelerar set dècimes, fins a l'1,2%. La bona campanya turística de l'estiu ha superat totes les previsions dels darrers anys, la qual cosa posa de manifest que les perspectives de futur del turisme continuen sent molt optimistes.

Taula 2. Projeccions macroeconòmiques de l'economia espanyola (%)

	2023	2024	2025	2026	2023/2024
PIB	2,5	2,8	2,2	1,9	—
Consum privat	1,8	2,2	2,1	1,8	▼
Consum públic	3,8	1,8	2,0	1,7	▼
Formació bruta de capital fix	-0,4	1,8	2,4	2,1	—
Exportació de béns i serveis	2,3	3,5	2,7	3,2	▲
Importació de béns i serveis	0,3	1,4	2,5	3,5	—
Deflactor del PIB	5,9	3,0	2,2	1,8	▲
Ocupació (hores)	1,9	1,8	1,7	1,1	—
Taxa d'atur (% de la població activa)	12,2	11,5	11,0	10,7	—

Nota: Taxes de variació interanual (%), excepte la taxa d'atur.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc d'Espanya.

Pel que fa als comptes públics de l'Estat, el dèficit i el deute públic es moderen suaument fins a situar-se dins dels límits establerts per la Comissió Europea. A partir del 2025, es preveu que el dèficit públic se situï al voltant del 3%.

El dinamisme de l'ocupació es mantindrà, i es preveu que l'economia espanyola creï 730.000 llocs de treball nets durant 2024 i 2025.

Figura 1. Síntesi de les projeccions macroeconòmiques de l'economia espanyola (%)

	2024	2025	2026
PIB	2,8 ↑ 0,5 pp	2,2 ↑ 0,3 pp	1,9 ↑ 0,2 pp
Inflació	2,9 ↓ 0,1 pp	2,1 ↑ 0,1 pp	1,8 =

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc d'Espanya.

Pel que fa al mercat de treball, el dinamisme de l'ocupació es mantindrà, i es preveuen 730.000 llocs de treball nets en el conjunt del bienni 2024-2025. Ara bé, el creixement de l'ocupació anirà perdent vigor durant 2025 a conseqüència de la desacceleració de l'economia i de la menor entrada de treballadors estrangers. S'estima que la taxa d'atur espanyola oscil·li entorn de l'11% durant 2025.

Encara que la taxa d'atur espanyola sigui de les més elevades de la UE, cal destacar l'intens dinamisme de l'ocupació i de la productivitat. En efecte, el nombre d'hores efectives treballades va augmentar un 2,4% interanual en el segon trimestre de 2024, 1,4 punts més que en el trimestre anterior. En termes inter trimestrals, les hores efectives treballades van augmentar un 0,8%. Els llocs de treball equivalents a temps complet es van incrementar un 2,1% en taxa interanual i un 0,2% en termes inter trimestrals.

Pel que fa a la productivitat, per cada treballador a temps complet s'ha registrat una taxa interanual de l'1,0% el segon trimestre de 2024, i la productivitat per hora efectivament treballada és del 0,7%.

Taula 3. Ocupació i productivitat (%)

	2023				2024	
	T1	T2	T3	T4	T1	T2
Hores efectivament treballades	2,4	0,9	2,2	2,8	1,0	2,4
Llocs de treball equivalents a temps complet	2,7	3,0	3,3	3,8	3,1	2,1
Productivitat per lloc de treball a temps complet	1,2	-0,7	-1,1	-1,4	-0,5	1,0
Productivitat per hora treballada	1,5	1,5	0,0	-0,4	1,5	0,7

Nota: Taxes de variació interanual (%).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Tanmateix, a llarg termini continua preocupant l'evolució negativa del PIB per càpita, l'origen de la qual es troba en el creixement reduït de la productivitat, problema fonamental de l'economia espanyola. En aquest punt resulta especialment inquietant l'estancament de la inversió empresarial. Aquest és un factor que, a curt termini, no comporta el risc de provocar o induir a una recessió, però si la inversió productiva no experimenta una recuperació significativa, això sí que agreujarà el problema de productivitat i castrarà la capacitat de creixement de l'economia espanyola al llarg dels pròxims anys. Així mateix, si el comportament feble de la inversió residencial persisteix, podria constrènyer la mobilitat laboral, l'entrada de treballadors estrangers i el creixement potencial de l'economia espanyola.

A llarg termini, preocupa l'evolució negativa del PIB per càpita.

3. La dinàmica de l'economia catalana

3.1. Les perspectives de futur

Malgrat les tensions creixents de l'escenari internacional, durant el segon trimestre del 2024 l'activitat econòmica a Catalunya presenta un balanç força favorable, sobretot quan es compara amb les febleses que exhibeix la zona euro. L'economia catalana registra un creixement del 0,8%, per sobre de l'eurozona (0,3%), amb un ritme semblant al dels dos trimestres anteriors. El creixement interanual del PIB ha estat del 2,9%, un ritme una mica superior al del conjunt de l'economia espanyola i molt superior al creixement anual de les economies veïnes.

La inflació es modera força i se situa en un 3,6% interanual a finals de juny (3,3% d'inflació subjacent, sense l'energia i els aliments). No obstant això, tot fa pensar que el paper moderador de l'energia s'ha anat esgotant, alhora que el sector dels aliments i els serveis mostren un creixement notable.

Arran de l'extensió dels conflictes bèl·lics, podem preveure que la moderació dels preus de l'energia s'està esgotant, mentre que els aliments i els serveis registren un creixement notable. Els preus dels serveis encara estan augmentant amb força a causa de les pujades dels salaris. La inflació també podria augmentar els pròxims mesos a causa dels preus de l'energia. Alguns analistes consideren que la bona senda baixista podria permetre situar la taxa d'inflació en el 2% durant la segona meitat del 2025. Davant de la moderació dels preus i de les dificultats que estan travessant les indústries manufactureres de països com Alemanya, França o Itàlia, la resposta del BCE ha estat contundent, amb una clara tendència a la baixa dels tipus d'interès de referència.

En aquest escenari baixista, no podem ignorar que les expectatives dels empresaris catalans continuen recuperant-se durant el segon trimestre de 2024. L'evolució baixista dels tipus d'interès i el moderat endeutament de les empreses fan preveure una recuperació de la inversió i una modernització de les plantes i les instal·lacions. No obstant això, es preveu una evolució desigual entre branques productives, amb la fabricació d'equips elèctrics, la fabricació de materials de transport, la indústria farmacèutica i la indústria alimentària com a activitats més beneficiades, i la indústria paperera i la indústria tèxtil amb ritmes molt més moderats.

Durant el segon trimestre, l'economia catalana creix un 0,8%, per sobre de l'eurozona (0,3%). El creixement interanual del PIB ha estat del 2,9%, per sobre del conjunt de l'economia espanyola.

Des de la perspectiva de l'oferta, l'expansió del sector industrial i la solidesa registrada pels serveis continuen sent els principals motors de l'economia catalana. Les activitats vinculades a la construcció mostren una certa recuperació, igual que el sector agrari. El sector exterior es recupera i el turisme estranger continua batent rècords.

Segons les previsions del Departament d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya i la Cambra de Comerç de Barcelona, tot fa pensar que entrem en un nou escenari dominat per la moderació de la inflació, un relaxament en la política monetària, una reducció dels tipus d'interès i, fruit d'això, un major protagonisme de la demanda interna pel dinamisme del mercat de treball i la recuperació de les inversions. Un major dinamisme de la inversió, sobretot de la productiva feta per les empreses, resulta imprescindible per millorar el comportament de la productivitat. Des de la perspectiva del sector exterior, es preveu un major dinamisme dels intercanvis exteriors i, sobretot, un bon comportament de les entrades de turistes estrangers.

La Reserva Federal i, sobretot, el BCE són conscients que la seva política monetària queda obsoleta i és contraproductiu en un escenari de creixent incertesa i una contracció de les inversions, tant públiques com privades. Les retallades en els tipus d'interès de referència fan pensar que es deixa enrere un dels períodes més rigorosos en l'accés de les empreses i les administracions a les finances. En pocs mesos, el BCE va passar d'un tipus d'interès nul fins al juliol de 2022 a una intensa escalada, que va situar els tipus en el 4,5% el setembre de 2023. Per a moltes economies europees, aquesta mà dura exhibida pel BCE s'ha traduït en una contracció de la inversió productiva i, com a conseqüència d'això, en un creixement gairebé nul.

Les retallades en els tipus d'interès de referència fan pensar que es deixa enrere un dels períodes més rigorosos en l'accés de les empreses i les administracions al finançament.

Malgrat el preocupant escenari internacional, les previsions de la Cambra de Barcelona apunten a un creixement robust de l'economia catalana, amb un creixement estimat del PIB del 2,5% per al 2024 i del 2,4% per al 2025. Aquestes xifres representen una revisió a l'alça de quatre i dues dècimes, respectivament, en comparació de les previsions anteriors. Així, Catalunya es posiciona com una de les economies europees que experimentarà un increment més destacat del PIB. En contrast, les últimes previsions del BCE, publicades al juny, situen el creixement de la zona euro en el 0,9% el 2024 i l'1,4% el 2025.

D'entre els principals motors que impulsaran aquest creixement, destaquen el dinamisme del turisme, que continua sent clau en la creació

d'ocupació i el suport al consum privat, i una recuperació de la inversió més intensa del previst. Aquest últim aspecte es deu a la millora de les perspectives empresarials en un context de moderació dels tipus d'interès, així com al desplegament progressiu dels fons europeus Next Generation EU (NGEU).

La millora de l'activitat econòmica es traduirà, a més, en una major creació d'ocupació. S'espera que l'ocupació creixi un 2,4% el 2024 i un 2,2% el 2025. Aquest augment, juntament amb l'increment de la població activa, permetria una reducció moderada de la taxa d'atur, que podria situar-se en el 8,8% l'any 2025.

Tot i l'optimisme, la Cambra de Barcelona adverteix de riscos. Entre els factors que podrien frenar aquest creixement hi ha la persistència elevada de la inflació en els serveis, que podria mantenir els tipus d'interès alts durant més temps del previst, i l'impacte de les tensions geopolítiques sobre les exportacions catalanes, especialment en relació amb la resposta de la Xina a la política comercial de caràcter proteccionista de la Unió Europea envers les importacions de vehicles elèctrics xinesos.

S'espera que l'ocupació creixi un 2,4% el 2024 i un 2,2% el 2025. Aquest augment, juntament amb el de la població activa, permetria una reducció de la taxa d'atur, que podria situar-se en el 8,8% l'any 2025.

Taula 4. L'evolució del PIB a Espanya i Catalunya (%)

		Taxes de variació interanuals		Taxes de variació intertrimestrals	
		Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya
2021	T1	-3,8	-3,6	-0,3	0,4
	T2	19,6	19,4	4,1	2,1
	T3	5,9	5,1	1,5	2,3
	T4	7,9	6,9	2,4	1,9
2022	T1	9,2	6,8	0,8	0,3
	T2	7,5	7,2	2,6	2,5
	T3	6,6	5,3	0,6	0,5
	T4	3,9	3,8	-0,1	0,5
2023	T1	4,1	4,0	1,0	0,5
	T2	1,9	2,0	0,3	0,5
	T3	1,7	1,9	0,5	0,4
	T4	2,8	2,0	0,9	0,6
2024	T1	2,4	2,5	0,7	0,8
	T2	3,0	3,1	0,9	0,8

Nota: PIB corregit d'estacionalitat en preus constants.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE.

A la taula 4 es pot observar que l'economia catalana va créixer un 0,9% durant el segon trimestre de 2024, dues dècimes més que el trimestre anterior. En termes interanuals, durant el 2023 l'economia catalana va créixer un 2,8%, mentre que la taxa interanual de la producció catalana es va situar en el 3,0% en finalitzar el segon semestre del 2024.

Malgrat les preocupants tensions geopolítiques i les tensions en les cadenes de subministrament i els mercats energètics, l'economia catalana continua a bon ritme, en la mateixa línia que el conjunt de l'economia espanyola.

Des de l'any 2022, l'economia catalana acumula un creixement interanual molt per sobre del registrat a la zona euro, que registra una lleu millora. Aquest diferencial significatiu posa en relleu les grans diferències entre la crisi de 2008 i la paràlisi provocada per la pandèmia. Mentre que la primera va colpejar especialment les economies de la Mediterrània, la crisi postpandèmica està afectant de ple els països del nord i centre d'Europa. Les grans desigualtats en les polítiques de la Comissió Europea destinades a corregir els efectes de les dues crisis tenen molt a veure amb el comportament favorable d'economies obertes i dinàmiques com la catalana.

Gràfic 2. Taxa de variació interanual del PIB català (%)

Nota: PIB corregit d'estacionalitat en preus constants.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Pel que fa al comportament del mercat de treball, la contractació laboral continua registrant un rècord d'ocupació, amb un creixement de l'afiliació del 2,6% anual i un augment més moderat de l'ocupació a l'EPA (1,9%). Durant el segon trimestre del 2024, el ritme de creació d'ocupació s'ha mantingut elevat, si bé el ritme s'ha moderat en comparació del registrat els trimestres anteriors. L'afiliació a la Seguretat Social augmenta un 2,6% interanual, amb 94.345 afiliacions més respecte al mateix període de l'any 2023.

Per sectors, destaca el creixement interanual de l'afiliació en l'agricultura, la indústria, la construcció i, sobretot, els serveis. La majoria de les branques del sector serveis registren un increment de l'afiliació durant el segon trimestre del 2024, sobretot en el sector de les tecnologies de la informació i l'hostaleria. Finalment, la taxa d'atur (9,4%) continua situada en valors històricament baixos, tot i el fort creixement de la població activa.

3.2. El creixement des de la perspectiva de l'oferta

En termes sectorials, el creixement del PIB del primer trimestre ve determinat per l'evolució positiva de tots els sectors. El bon ritme que està registrant l'economia catalana des del rebot de la pandèmia cal atribuir-lo al sòlid creixement dels serveis i, sobretot, al dinamisme dels sectors catalans de la construcció i del camp. El creixement de la indústria es modera i presenta una trajectòria erràtica que posa en relleu les grans dificultats de les manufactures catalanes per trobar una senda transformadora més sostenible.

Taula 5. Taxa de variació intertrimestral del PIB sectorial (%)

		PIB	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2021	T1	-0,4	2,2	2,2	-1,8	-0,8
	T2	4,1	-0,3	0,9	0,1	4,7
	T3	1,5	-1,0	-1,4	0,3	2,5
	T4	2,4	-8,4	0,9	3,2	3,1
2022	T1	0,8	3,8	-2,4	0,1	1,9
	T2	2,6	-3,3	0,5	2,9	3,0
	T3	0,6	-4,4	-0,1	1,2	1,0
	T4	-0,1	-5,6	1,2	-0,2	-0,1
2023	T1	1,0	-6,0	1,7	1,3	1,1
	T2	0,3	-5,2	0,0	-0,9	0,6
	T3	0,4	-2,8	0,8	0,1	0,0
	T4	0,9	-1,6	1,2	0,1	1,1
2024	T1	0,7	12,8	2,3	2,0	0,4
	T2	0,9	2,8	0,6	1,4	0,9

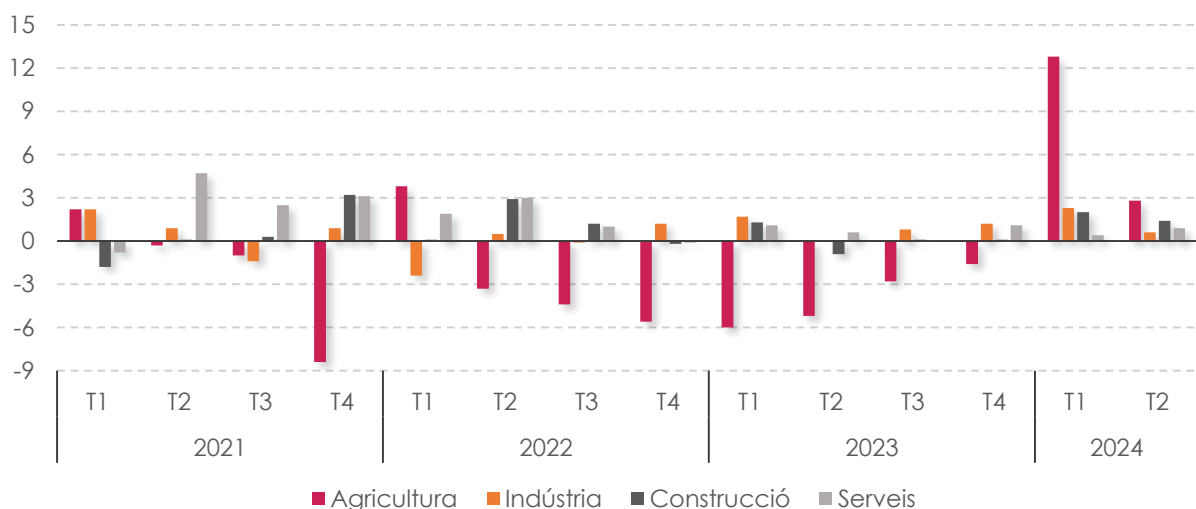
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Durant el segon trimestre de 2024, el sector industrial registra una taxa interanual del 0,6%, força per sota del 2,3% assolit el trimestre anterior; els serveis mantenen un creixement destacat, en bona part gràcies al turisme; la construcció manté un bon dinamisme, i el camp català continua recuperant-se.

Des d'una perspectiva anual, el 3% del creixement registrat pel conjunt de la nostra economia és fruit d'un dinamisme que afecta tots els sectors bàsics. Pel que fa a les taxes interanuals registrades a finals del segon trimestre de 2024, la producció industrial va augmentar un 5,0%, amb una millora generalitzada per subsectors; els serveis van mantenir un creixement gens menyspreable del 2,4%, impulsats pels serveis tecnològics, empresarials, el turisme i l'hostaleria; la construcció mostra un gran dinamisme i assoleix un creixement anual del 3,6%, mentre que el VAB en volum del sector agrari va registrar un notable creixement del 10,9%, de manera que va superar els dos llargs anys de forta davallada que ha patit el camp català.

El 3% del creixement registrat pel conjunt de la nostra economia és fruit d'un dinamisme que afecta tots els sectors bàsics.

Gràfic 3. Taxa de variació intertrimestral del PIB sectorial (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Per concloure, a mitjan 2024 cal destacar la recuperació de l'agricultura, el dinamisme de la construcció, la moderació en el ritme de creixement dels serveis (a excepció del turisme) i, finalment, les dificultats de moltes branques industrials per assolir un creixement sostingut per culpa dels impediments per accedir a determinants components fabricants a Àsia, les incerteses en el nou paradigma tecnològic i les tensions aranzelàries entre la Unió Europea i els seus principals mercats d'aprovisionament.

En definitiva, el creixement de l'economia catalana afecta totes les branques i s'està diversificant, si tenim en compte que tots els grans sectors econòmics anoten un creixement interanual positiu durant el segon trimestre del 2024.

3.3. El creixement des de la perspectiva de la demanda

Des de la perspectiva de la demanda, les dades del segon trimestre del 2024 presentades per l'IDESCAT mostren el gran dinamisme de les exportacions, amb una taxa intertrimestral del 4,1%, una recuperació de la inversió productiva —sobretot en maquinària i equipaments— del 2,3% i una contenció de la demanda interna, que registra un 1,0%. El consum de les famílies registra un increment trimestral del 0,9%, mentre que la despesa de les administracions públiques s'estanca.

El consum privat continua recolzant-se en el bon to del mercat de treball, en la millora dels salaris i la renda disponible, i en una política monetària més laxa amb els nivells de l'Euríbor, que beneficia les famílies amb hipoteques.

Taula 6. Taxa de variació intertrimestral de la demanda del PIB (%)

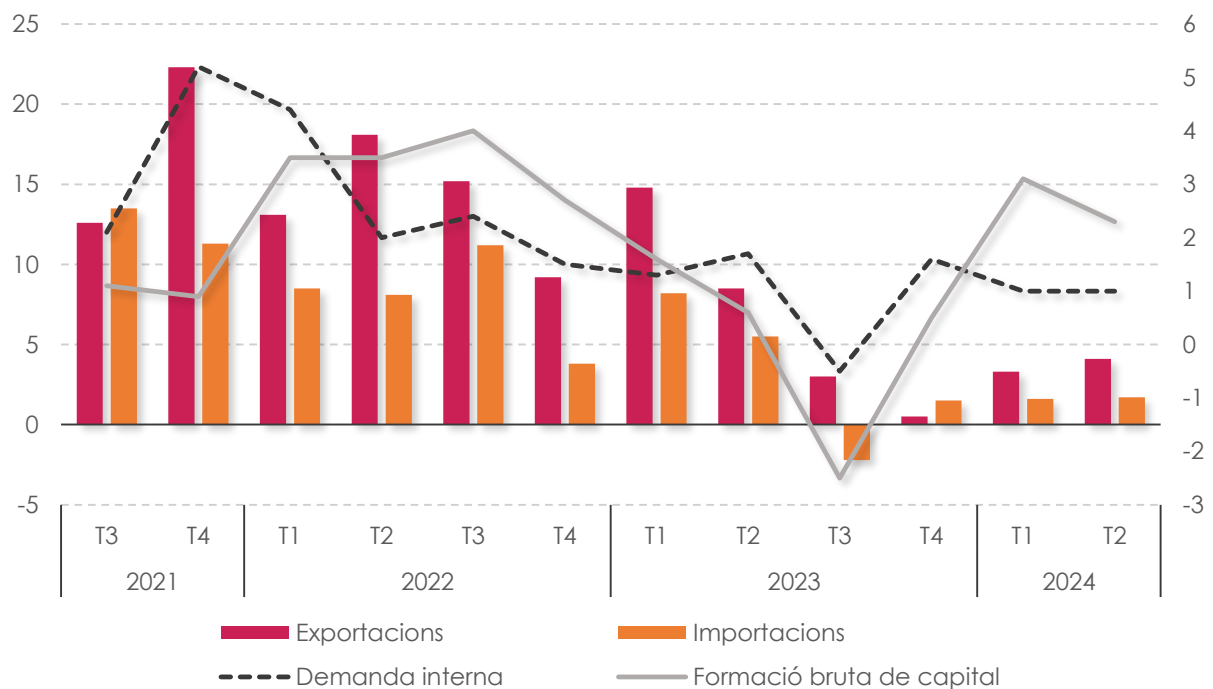
		PIB	Demanda interna	Formació bruta de capital	Exportacions	Imports
2021	T1	-0,4	-0,2	-0,8	-7,2	-5,6
	T2	4,1	17,0	15,6	38,0	37,7
	T3	1,5	2,1	1,1	12,6	13,5
	T4	2,4	5,2	0,9	22,3	11,3
2022	T1	0,8	4,4	3,5	13,1	8,5
	T2	2,6	2,0	3,5	18,1	8,1
	T3	0,6	2,4	4,0	15,2	11,2
	T4	-0,1	1,5	2,7	9,2	3,8
2023	T1	1,0	1,3	1,6	14,8	8,2
	T2	0,3	1,7	0,6	8,5	5,5
	T3	0,4	-0,5	-2,5	3,0	-2,2
	T4	0,9	1,6	0,5	0,5	1,5
2024	T1	0,7	1,0	3,1	3,3	1,6
	T2	0,9	1,0	2,3	4,1	1,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Des d'una perspectiva anual, a finals del segon trimestre de 2024 la demanda interna va créixer un 3,2%, mentre que el consum de les llars va registrar un 2,6% i la despesa pública, un 3,9%. Pel que fa a la inversió productiva, va registrar un creixement interanual del 3,4%, mentre que les inversions en béns d'equipament i altres actius van créixer un 5,6% i les inversions en la construcció, un 1,6%. Les dades de l'IDESCAT corresponents al segon trimestre de 2024 mostren un afebliment de les exportacions de béns i serveis, amb una taxa del 0,6% interanual. Això es deu a l'impuls del consum dels estrangers relacionats amb el turisme, que presenta una taxa del 13,1% interanual, i a la caiguda interanual de les exportacions de béns i serveis no turístics, del -1,5%.

La moderació de les exportacions de béns i serveis no turístics respon a l'atonía que presenta la demanda en el nucli dur de la Unió Europea. En aquest sentit, segons el Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, la competitivitat en costos de l'economia catalana respecte a la zona euro mostra una millora. Aquesta dinàmica ens obliga a ser optimistes respecte a les perspectives a curt termini del sector exterior de l'economia catalana.

Gràfic 4. Taxa de variació interanual de la demanda del PIB (%)

Nota: A l'eix esquerre, importacions i exportacions (%), i a l'eix dret, demanda interna i formació bruta de capital (%).

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de comptabilitat trimestral de l'Idescat.

4. L'economia del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

El mercat laboral del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre presenta xifres rècord en el nombre d'actius i de persones ocupades. Per contra, l'atur es continua resistint a seguir la senda de convergència amb la resta del país fins a una taxa d'atur d'un dígit. En conjunt, les deu comarques tarragonines registren un augment considerable en termes d'ocupació i població activa, seguint la tendència positiva de l'economia catalana.

Pel que fa als actius laborals, a finals del segon trimestre de 2024 van créixer un 4,8% en termes anuals a la demarcació tarragonina, mentre que a Catalunya el creixement anual dels actius va registrar una taxa del 5,3%. El dinamisme del nostre mercat de treball presenta uns registres molt per sobre del conjunt de l'economia espanyola, en la qual incrementa el nombre d'actius, amb una taxa anual del 2,61%.

Segons les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA), les deu comarques tarragonines comptaven, a finals de juny, amb 432.000 persones actives i 374.000 persones ocupades. Sens dubte, aquesta dinàmica reafirma la bona trajectòria del mercat de treball local. Aquest creixement es dona en un context en què l'economia espanyola ha superat, per primera vegada, els 24,4 milions d'actius. Pel que fa a Catalunya, el nombre d'actius laborals supera els 4,2 milions.

Malgrat el bon comportament del nombre d'actius i dels ocupats, l'economia de la demarcació de Tarragona exhibeix moltes dificultats per reduir la taxa d'atur. La província de Tarragona ha tancat el segon trimestre de 2024 amb una taxa d'atur del 13,44% i 58.100 persones desocupades, segons les darreres dades de l'EPA. Aquesta xifra s'ha mantingut gairebé estable respecte al primer trimestre de 2024, amb un lleuger increment, i ha passat del 13,40% del març al 13,44% del juny.

La taxa d'atur estimat de Tarragona és la més elevada de les quatre demarcacions catalanes i se situa quatre punts per sobre de la mitjana catalana, que ha estat del 9,41%. Per territoris, Lleida ha registrat la taxa d'atur més baixa, amb un 6,72%, seguida de Barcelona, amb un 8,95%, i Girona, amb un 10,05%. Tarragona, amb el seu 13,44%, tanca la llista com la demarcació amb més desocupació.

Taula 7. Actius, ocupats i aturats a Espanya, Catalunya i Tarragona (en milers)

Actius		Espanya	Catalunya	Tarragona
2022	T4	23.487	3.906	394
	2023			
2023	T1	23.580	3.928	401
	T2	23.819	3.990	412
	T3	24.121	4.061	426
	T4	24.077	4.082	414
2024	T1	24.277	4.179	424
	T2	24.440	4.202	432
Variació anual (T2 2023-2024)		2,61%	5,31%	4,85%
Ocupats				
2022	T4	20.463	3.519	356
	2023			
2023	T1	20.452	3.521	353
	T2	21.056	3.654	380
	T3	21.265	3.716	385
	T4	21.246	3.716	354
2024	T1	21.250	3.783	368
	T2	21.684	3.807	374
Variació anual (T2 2023-2024)		2,98%	4,19%	-1,58%
Taxa atur				
2022	T4	12,9%	9,9%	9,8%
	2023			
2023	T1	13,3%	10,4%	11,9%
	T2	11,6%	8,4%	8,0%
	T3	11,8%	8,5%	9,6%
	T4	11,8%	9,0%	14,4%
2024	T1	12,3%	9,5%	13,4%
	T2	11,27	9,4%	13,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA i l'INE.

En termes interanuals, l'augment de la desocupació a Tarragona ha estat significatiu. La taxa d'atur ha passat del 7,96% registrat en el mateix període de 2023 al 13,44% actual, la qual cosa suposa un increment de gairebé cinc punts i mig. Aquesta tendència a l'alça també s'observa al conjunt de Catalunya, on la taxa d'atur ha pujat del 8,44% del segon trimestre de 2023 al 9,41% actual, tot i que l'augment ha estat molt més moderat en comparació del fort repunt registrat a Tarragona.

Aquesta realitat del mercat de treball a Tarragona és força preocupant i posa en relleu la manca d'activitats generadores de treball estable en consonància amb el perfil i el nivell de qualificació dels treballadors que cerquen un lloc de treball. Aquesta preocupació és més preocupant entre els joves, atès que el dèficit en activitats intenses en coneixement lastra la possibilitat dels nostres joves qualificats per trobar una bona ocupació a prop de casa.

Quan deixem a banda les dades de l'EPA i abordem les dades dels registres de la Seguretat Social a Tarragona, el balanç resulta molt més favorable. Segons aquestes dades, el nombre de persones afiliades a la Seguretat Social va créixer un 1,18% entre el segon trimestre de 2023 i el mateix període de 2024, un increment que es queda per sota del creixement de l'ocupació en l'àmbit català, que ha estat de l'1,87%. Aquest diferencial reflecteix una dinàmica local preocupant: l'augment de persones actives ha superat el creixement dels llocs de treball disponibles, fet que ha contribuït a mantenir una taxa d'atur elevada (del 13,44% a finals del segon trimestre de 2024). Aquesta situació contrasta amb la tendència decreixent de l'atur en el conjunt de Catalunya.

Segons les dades facilitades pel Ministeri de Treball, a finals del mes d'agost de 2024 el mercat de treball de la demarcació registrava un total de 308.012 afiliats a la Seguretat Social. El Camp de Tarragona comptava amb 237.320 ocupats i les Terres de l'Ebre, amb 70.800. Les dues demarcacions han registrat xifres rècord pel que fa a les afiliacions a la Seguretat Social. Durant els vuit primers mesos de l'any, el Camp de Tarragona ha incrementat les afiliacions en 19.835 persones, mentre que a les Terres de l'Ebre l'augment ha estat de 1.100. En conjunt, a les deu comarques les afiliacions han incrementat en 20.935 persones. Si fem una comparació amb el mercat de treball català, en l'economia catalana les afiliacions a la Seguretat Social han incrementat en 89.255 ocupats, xifra gens negligible, el 22,2% dels quals correspon als llocs de treball creats al Camp de Tarragona. Les afiliacions a les Terres de l'Ebre només en representen l'1,2%. Aquestes dades ens mostren dues coses: primer, la vitalitat del mercat de treball local, explicada per l'augment conjunt del nombre d'actius i d'ocupats; i segon, les dificultats de les quatre comarques de l'Ebre per generar ocupació durant els períodes de bonança en el conjunt català.

A finals de l'agost de 2024, la demarcació registrava un total de 308.012 afiliats a la Seguretat Social. El Camp de Tarragona comptava amb 237.320 ocupats i les Terres de l'Ebre, amb 70.800.

Taula 8. Evolució recent d'assalariats

Any	Mes	Camp de Tarragona	Terres de l'Ebre	Demarcació Tarragona	Catalunya
2023	M01	210.035	67.140	277.175	3.413.380
	M02	212.675	67.800	280.475	3.440.630
	M03	220.170	68.460	288.630	3.467.820
	M04	226.645	69.740	296.385	3.516.515
	M05	228.195	70.155	298.350	3.531.990
	M06	231.190	70.040	301.230	3.546.465
	M07	234.185	70.330	304.515	3.540.230
	M08	229.760	68.575	298.335	3.492.275
	M09	229.320	69.185	298.505	3.545.390
	M10	222.855	69.605	292.460	3.525.105
	M11	219.180	70.085	289.265	3.536.485
	M12	217.485	69.700	287.185	3.517.305
2024	M01	214.895	68.480	283.375	3.496.005
	M02	217.895	69.025	286.920	3.526.870
	M03	228.405	70.250	298.655	3.575.905
	M04	230.470	70.755	301.225	3.588.890
	M05	233.375	71.545	304.920	3.620.080
	M06	238.050	71.950	310.000	3.658.085
	M07	238.670	71.710	310.380	3.629.255
	M08	237.320	70.800	308.120	3.606.560
Variació anual (%)		1,34%	0,67%	1,18%	1,87%

Nota: Afiliacions a la Seguretat Social segons residència padronal de l'afiliat.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

En termes d'atur, el balanç és forçosament més ambigu quan s'observa el mercat de treball local. Segons l'Observatori del Treball i el Model Productiu de Catalunya, a finals del mes d'agost el Camp de Tarragona tenia 24.229 persones aturades i les Terres de l'Ebre en tenien 8.239.

Com és habitual, el mes d'agost es va registrar un repunt en el nombre d'aturats, fruit de les baixes temporals en determinats serveis públics i l'extensió d'alguns contractes temporals. Ara bé, si mirem l'evolució dels aturats durant els vuit primers mesos de 2024, la valoració és més favorable. En aquest període, el nombre de persones aturades a les sis comarques del Camp va caure en 1.610 actius i a les quatre comarques de les Terres de l'Ebre, en 156. Aquestes dades posen de manifest la realitat dual que caracteritza el mercat de treball als dos àmbits territorials de la província de Tarragona.

Taula 9. Taxa d'atur registrat i variacions intermensuals (%)

		Camp de Tarragona			Terres de l'Ebre			Catalunya		
		Taxa d'atur	Aturats	Taxes interanuals	Taxa d'atur	Aturats	Taxes interanuals	Taxa d'atur	Aturats	Taxes interanuals
2022	M01	12,85%	30.344	-24,40%	12,48%	9.484	-22,87%	10,34%	371.802	-2,68%
2023	M01	11,35%	26.883	-11,41%	11,26%	8.514	-10,23%	9,61%	351.644	-5,42%
2024	M01	10,73%	25.839	-3,88%	10,92%	8.395	-1,40%	9,30%	347.071	-1,30%
	M02	10,61%	25.852	-1,40%	10,79%	8.342	-87,00%	9,22%	346.373	-1,40%
	M03	10,03%	25.472	-2,47%	10,47%	8.212	-0,81%	9,05%	344.389	-1,12%
	M04	9,70%	24.753	-0,48%	10,15%	7.995	0,05%	8,84%	337.030	-0,52%
	M05	9,37%	24.122	-1,62%	9,88%	7.842	0,09%	8,64%	330.782	-1,58%
	M06	9,00%	23.558	-0,38%	9,81%	7.822	-0,28%	8,42%	324.966	-0,35%
	M07	9,01%	23.633	-0,25%	9,94%	7.919	-0,08%	8,80%	327.283	-0,28%
	M08	9,26%	24.229	-0,34%	10,42%	8.239	-0,16%	8,80%	335.990	-0,32%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

A la taula 9 es mostra l'evolució en el nombre d'aturats a les dues demarcacions del sud de Catalunya i, també, la sèrie registrada pel conjunt del territori català. Cal remarcar que la taxa d'atur registrada a Catalunya passa del 10,3% del gener de 2022 al 8,8% del mes d'agost passat. Durant aquest període, l'economia catalana ha estat capaç de generar un gran volum de llocs de treball i de reduir significativament el nombre de persones aturades. En el cas del Camp de Tarragona, el gener del 2022 la taxa d'atur era del 12,8% i l'agost passat, del 9,2%, i a les quatre comarques de l'Ebre la taxa d'atur registrat va passar del 12,4% al 10,4%.

Malgrat que les taxes d'atur registrades a les comarques del sud de Catalunya continuen situant-se per sobre de la mitjana, el seu comportament durant els anys posteriors a la pandèmia ha estat molt favorable.

Taula 10. Indicadors bàsics d'atur registrat per àmbits territorials

	Afiliats Seg. Social	% contractes temporals	Atur registrat	Taxa d'atur registrat	% AR llarga durada	% AR fins est. primaris	% AR <= 29	% AR >= 45	% AR dones	% AR estrangers
Àrea Metropolitana	2.320.650	57,4%	216.595	8,9%	45,6%	9,3%	12,6%	58,9%	56,8%	18,1%
Comarques gironines	346.925	48,3%	30.608	8,5%	45,2%	20,2%	14,4%	58,0%	56,3%	25,6%
Camp de Tarragona	229.030	53,7%	25.602	10,5%	45,8%	15,6%	14,3%	57,6%	58,1%	23,4%
Terres de l'Ebre	73.315	47,9%	8.285	10,6%	49,1%	9,5%	13,9%	60,0%	57,8%	23,4%
Ponent	166.425	44,8%	15.095	8,7%	46,2%	18,8%	15,8%	54,1%	58,4%	30,0%
Comarques centrals	191.555	55,2%	18.988	9,5%	47,2%	12,2%	12,8%	59,3%	57,4%	25,3%
Alt Pirineu i Aran	35.365	42,9%	1.981	5,7%	39,6%	13,0%	13,7%	60,1%	55,5%	19,4%
Penedès	221.760	59,7%	26.227	11,0%	48,4%	11,5%	12,2%	61,1%	59,1%	16,7%
Catalunya	3.697.905	55,4%	343.381	9,2%	46,0%	11,5%	13,1%	58,8%	57,2%	20,1%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

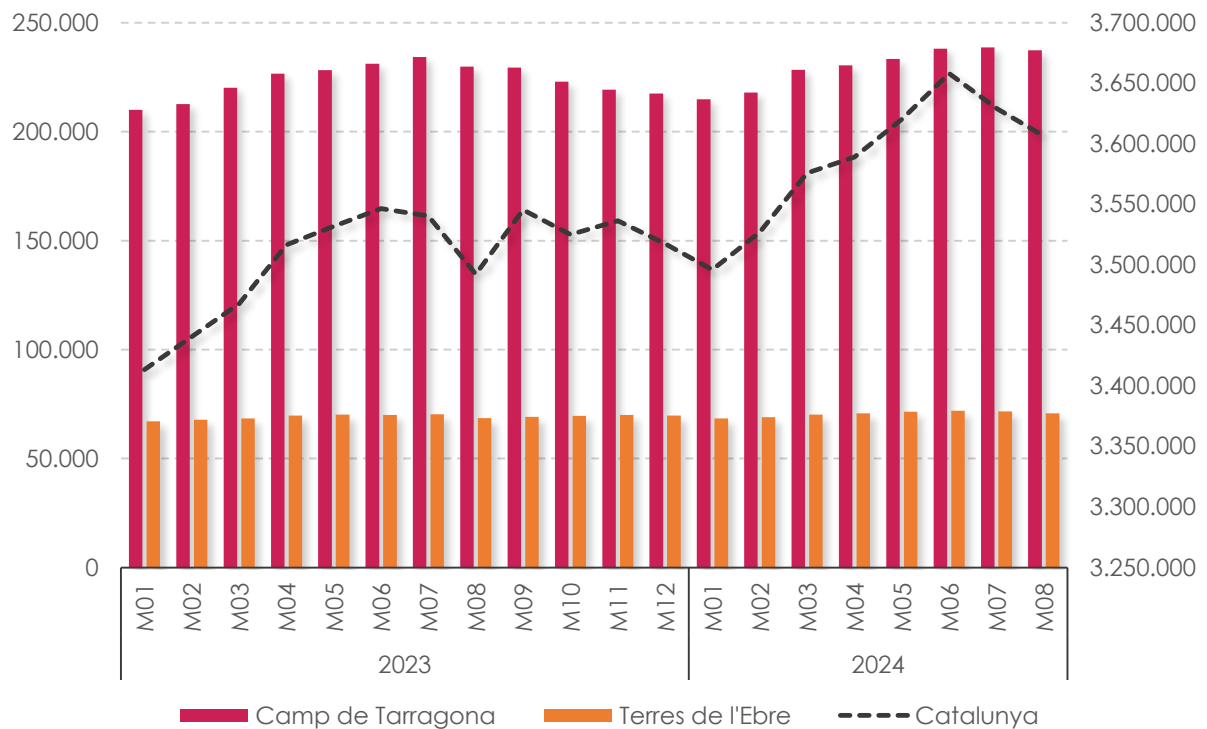
Per aprofundir en les diferències del mercat de treball local respecte a altres demarcacions del territori català, la taula 10 presenta una sèrie d'indicadors que ofereix l'Observatori del Treball i el Model Productiu de Catalunya. Les dades corresponen al mes de desembre de 2023 i ofereixen una radiografia interessant de la natura de l'atur a les diferents vegueries catalanes. Les dues demarcacions tarragonines presenten una taxa d'atur de dos dígitos, més d'un punt per sobre de la mitjana catalana i sols superada per l'àmbit funcional del Penedès, amb una taxa del 11,0%.

Sobre l'atur registrat a la Seguretat Social al Camp de Tarragona, podem destacar les característiques següents: el 53,7% dels assalariats tenen contractes temporals, cosa que s'explica en gran part pel pes de les activitats relacionades amb el turisme; la taxa d'atur se situa 1,3 punts per sobre de la catalana; el 45,8% de l'atur és de llarga durada (aturats que porten 12 mesos, com a mínim, buscant feina i no han treballat en aquest període); el 15,6% dels aturats no tenen estudis primaris; el 14,3%

Al Camp de Tarragona, el 45,8% dels aturats són de llarga durada, mentre que a les Terres de l'Ebre ho són el 49,1%.

tenen menys de 29 anys i el 57,6% en tenen més de 45; el 57,6% són dones i el 23,4% són estrangers.

Gràfic 5. Total d'assalariats al Camp de Tarragona, les Terres de l'Ebre i Catalunya

Nota: A l'eix esquerre, les dades del Camp de Tarragona i de Terres de l'Ebre. A l'eix dret, les dades de Catalunya.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Les característiques principals del mercat de treball de les Terres de l'Ebre les podem sintetitzar de la manera següent: el 47,9% dels assalariats tenen contractes temporals, xifra que se situa per sobre de la mitjana catalana, probablement pel gran pes del sector primari local; la taxa d'atur se situa 1,4 punts per sobre de la mitjana; el 49,1% dels aturats són de llarga durada, força per damunt de la mitjana catalana; el 9,5% dels aturats no tenen estudis primaris; el 13,9% tenen menys de 29 anys i el 60,0% en tenen més de 45, nivell només igualat a les demarcacions de l'Alt Pirineu i el Penedès; el 57,8% són dones i el 23,4% són estrangers.

Taula 11. Afiliacions a la Seguretat Social

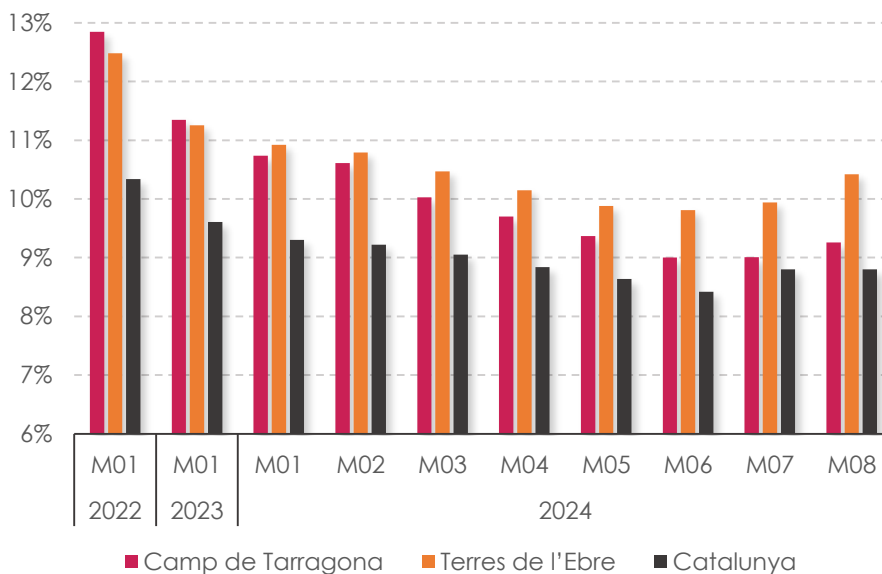
	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	
2022	M01	4.235	3.788	1.099	362	9.484
	M02	4.174	3.698	1.086	365	9.323
	M03	4.162	3.572	1.072	374	9.180
	M04	3.961	3.398	957	351	8.667
	M05	3.679	3.311	889	341	8.220
	M06	3.619	3.266	933	339	8.157
	M07	3.733	3.367	955	348	8.403
	M08	3.871	3.546	982	360	8.759
	M09	3.999	3.594	985	380	8.958
	M10	3.824	3.417	913	370	8.524
	M11	3.790	3.440	919	363	8.512
	M12	3.717	3.363	913	365	8.358
2023	M01	3.823	3.403	937	351	8.514
	M02	3.805	3.328	962	345	8.440
	M03	3.694	3.287	952	346	8.279
	M04	3.512	3.187	957	335	7.991
	M05	3.443	3.151	898	343	7.835
	M06	3.474	3.138	901	342	7.855
	M07	3.416	3.172	897	346	7.831
	M08	3.523	3.328	917	350	8.118
	M09	3.576	3.332	946	366	8.220
	M10	3.588	3.371	908	366	8.233
	M11	3.636	3.323	931	350	8.240
	M12	3.654	3.319	954	358	8.285
2024	M01	3.697	3.366	970	362	8.395
	M02	3.705	3.300	977	360	8.342
	M03	3.626	3.257	976	353	8.212
	M04	3.546	3.193	916	340	7.995
	M05	3.474	3.136	894	338	7.842
	M06	3.484	3.119	884	335	7.822
	M07	3.494	3.185	899	341	7.919
	M08	3.613	3.331	941	354	8.239
Variació absoluta	-741	-603	-200	-21	-1.565	
Variació període (%)	-17,50%	-15,92%	-18,20%	-5,80%	-16,50%	

Nota: Afiliacions a la Seguretat Social segons residència padronal de l'afiliat.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Finalment, les dades de la Seguretat Social ens permeten detallar l'àmbit comarcal. La taula 11 mostra que, des del gener de 2023 fins a l'actualitat, l'evolució de l'atur a les comarques de l'Ebre ha registrat una tendència a la baixa. Malgrat les dificultats per assolir unes taxes d'atur semblants a la mitjana catalana, hem de recalcar la dinàmica favorable registrada durant els trenta-dos mesos que inclou la taula. En conjunt, durant aquest període, les comarques ebrenques han vist com el nombre d'aturats es reduïa en 1.565 persones. Tanmateix, aquesta tendència no és idèntica per a les quatre comarques. Sobresurten el bon comportament de la caiguda de l'atur al Baix Ebre i a la Ribera d'Ebre i els resultats més moderats de la Terra Alta, arran del gran pes que tenen a la comarca les activitats relacionades amb l'agricultura i la indústria agroalimentària.

Gràfic 6. Taxa d'atur registrat i variacions intermensuals (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Certament, l'atur és el resultat de les noves entrades al mercat de treball, intens aquests anys per l'elevada entrada d'immigrants, i la capacitat per generar llocs de treball nous. Però no podem perdre de vista que també és fruit de les decisions que prenen els ciutadans locals. Hem de ser conscients que els joves de l'Ebre cada vegada inverteixen més en formació, dominen més les llengües estrangeres, tenen una gran expertesa en les tecnologies digitals més avançades i exhibeixen una major iniciativa emprenedora. En definitiva, les generacions més joves estan capacitades per ser la principal força impulsora d'un canvi de

model productiu que encara no és present entre nosaltres, tot i que no tenim cap dubte que està a punt de fer-se realitat. En cas de no ser capaços de dur a terme aquesta transformació, els joves ben formats continuaran cercant fora les oportunitats laborals que no troben al seu territori.

La conjuntura és favorable, però no podem ignorar cap a on anem.

Els informes de conjuntura s'alimenten de les dades que ofereixen periòdicament —setmanalment, mensualment o trimestralment— els instituts d'estadística i els organismes oficials i que són de gran valor per observar la dinàmica de l'economia a curt termini. La conjuntura ens il·lustra sobre l'evolució cíclica de l'economia, sobre quant puja o quant baixa. Però, per sort, l'economia és molt més que això. No només es tracta de pujar o baixar, sinó també de transformar la realitat existent, de canviar la forma de fer les coses: els mercats, els mètodes de producció, els incentius per als treballadors, la presa de decisions de les empreses, etc. La conjuntura té una visió a curt termini de la qual no podem prescindir, però l'estructura ens ofereix a llarg termini la direcció que pren la nostra economia.

Sovint la conjuntura va bé, però l'estructura no tant, o a l'inrevés. Durant aquests períodes de grans convulsions, el balanç conjuntural de l'economia catalana i l'economia del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre és més que satisfactori. Mentre que els països centrals de la UE van trampejant les grans dificultats externes, nosaltres anem gairebé a una velocitat cinc cops més elevada. Anem bé, però no podem perdre de vista la perspectiva que ens ofereix el llarg termini, que ens indica que no estem fent les coses tan bé com podríem.

Les dades de la taula 12 mostren que, ara que anem més de pressa que la resta, estem desaprofitant l'oportunitat que tenim per canviar el motor de la nostra economia. Ara és el millor moment per posar les bases d'aquell model econòmic que descansa sobre dos grans motors: l'adopció i l'ús de les noves tecnologies digitals (sense les quals no arribarem gaire lluny) i l'oportunitat que tenim per explorar el potencial de les energies basades en el sol i el vent. Som un territori sense gaires recursos naturals, no tenim petroli ni gaires minerals, però tenim molt de sol i encara més vent.

A més, les dades de la taula 12 ens il·lustren sobre els reptes que tenim. Aquí es presenta la renda familiar bruta disponible (RFBD) de les dues demarcacions locals durant el període 2010-2021. La RFBD mesura els

ingressos de què disposen els residents d'un territori —salari, beneficis empresarials i pensions— per destinar-los al consum o a l'estalvi. Per tenir una millor referència comparativa, també s'inclouen les dades del conjunt de Catalunya, a més dels índexs relatius de les dues demarcacions. Quan el valor de l'índex és més gran que 100, significa que la RFBD és superior a la mitjana catalana; en canvi, quan està per sota, significa que és inferior. Malauradament, al sud de Catalunya ens trobem força per sota de la mitjana del país. Aquest és el nostre gran repte: canviar les peces del model per convergir cap als nivells del país.

Les dades de la RFBD indiquen que la renda per habitant ha registrat un ritme molt per sota del PIB perquè la població també ha crescut a un bon ritme, menys o menys un 2% anual. Al Camp de Tarragona, la RFBD per habitant ha crescut un 0,77% anual entre 2010 i 2021, per sota de les Terres de l'Ebre, que registraren un 1,16%, i a un ritme semblant al conjunt de Catalunya (0,78%). Aquestes xifres no ens permeten apropar-nos a la mitjana catalana ni convergir amb els nivells europeus.

Taula 12. Renda familiar disponible

	Camp de Tarragona		Terres de l'Ebre		CAT
	RFBD habitant	Índex	RFBD habitant	Índex	RFBD habitant
2010	14.890	88,7	12.743	75,9	16.782
2011	14.417	86,5	12.417	74,5	16.665
2012	13.923	88,0	12.062	76,2	15.830
2013	13.919	88,0	12.043	76,1	15.822
2014	14.038	87,7	12.046	75,3	16.005
2015	14.408	86,6	12.340	74,1	16.647
2016	14.759	86,9	12.596	74,2	16.985
2017	14.934	86,5	13.058	75,6	17.265
2018	15.248	87,2	13.540	77,4	17.483
2019	16.095	87,2	14.152	76,6	18.464
2020	15.225	86,8	13.751	78,4	17.549
2021	16.260	88,6	14.521	79,1	18.356
Taxa anual 2010-2021	0,77%		1,16%		0,78%

Nota: En l'elaboració de l'índex Catalunya = 100.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Encara que aquests anys el creixement hagi estat del 3% anual, quan observem on som ens adonem que queda encara molt per fer. Ara que anem millor que els veïns, seria bo canviar les marxes del motor econòmic, és a dir, estimular la inversió productiva, apostar pels actius intangibles, contractar els nostres joves qualificats, desplegar incentius per millorar el compromís laboral, fomentar la recerca i la innovació, fomentar la creació d'empreses tecnològiques i fomentar l'esperit emprenedor dels nostres joves.

Només podem corregir aquesta dinàmica canviant la natura del nostre creixement. Des de la pandèmia, estem recuperant posicions a través d'un creixement extensiu basat en l'augment de la població activa de qualificació baixa i mitjana, quan caldria posar l'accent en un creixement qualitatiu a partir de la incorporació de noves tecnologies que ens permetin millorar la nostra eficiència productiva. Sols així podrem reconduir el nostre desenvolupament social i econòmic cap a unes fites més ambicioses.

Monogràfic

Inversió i estoc del capital a les comarques del sud de Catalunya

L'estoc de capital, entès com l'acumulació de béns físics, maquinària, infraestructures, tecnologia i capital humà, és un factor clau per augmentar la productivitat, fomentar la innovació i garantir un creixement sostingut en termes de benestar i sostenibilitat. Per a economies com la nostra, la inversió productiva i l'estoc de capital són dues palanques imprescindibles a l'hora d'impulsar la competitivitat en un entorn globalitzat i incert com l'actual.

Sense una estructura del capital adequada, les economies del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre no estaran en condicions de millorar els nivells d'eficiència, mantenir la seva competitivitat en els mercats exteriors i adaptar-se als nous paràmetres d'un model productiu més cohesionat i sostenible.

La base de dades sobre l'estoc de capital, elaborada per l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE),¹ ens permet observar les inversions i la composició de l'estoc de capital de la província de Tarragona des de 1995 fins a 2020. A fi de centrar-nos en les magnituds més rellevants per a l'activitat econòmica, presentarem dues dimensions. D'una banda, la inversió bruta feta per les empreses, les administracions i la població resident a Tarragona durant el període 1995-2020. De l'altra, la composició de l'estoc de capital net (a preus constants de 2015), que és el resultat de l'acumulació de les inversions després de deduir les amortitzacions. L'augment de l'estoc de capital a Tarragona segueix un camí semblant al de Catalunya, però se situa per sota del registrat en els països europeus capdavanters.

Des de la perspectiva catalana, entre el 2000 i el 2019, l'augment de la inversió productiva (maquinària, patents, programari informàtic, etc.) per ocupat s'ha situat per sota de la majoria de països de la zona euro i només per sobre d'Itàlia, Grècia, Portugal i el conjunt de l'economia espanyola. L'any 2019, la inversió productiva a Catalunya va ser de 4.169 euros per treballador, una xifra superior a la mitjana espanyola, però força per sota de països com Bèlgica, Àustria i Alemanya. La manca de convergència en termes d'inversió productiva limita la capacitat de l'economia catalana

La inversió productiva i l'estoc de capital són dues palanques imprescindibles a l'hora d'impulsar la competitivitat en un entorn globalitzat i incert com l'actual.

¹ Fundació BBVA i IVIE. L'estoc i els serveis del capital a Espanya i la distribució territorial i sectorial. Bilbao: València, març de 2024. Base de dades disponible a: <https://www.fbbva.es/bd/el-stock-y-los-servicios-del-capital-en-espana/>

per millorar els seus nivells de productivitat per treballador, un factor estretament vinculat amb el creixement econòmic i les millores en les condicions de vida de la ciutadania. Aquestes dades comparatives ens permet calibrar el gran esforç que caldria fer entre tots els actors locals per situar el conjunt de la demarcació de Tarragona en uns nivells semblants als registrats pels països europeus capdavanters.

En aquest monogràfic, abordarem la situació en què es troba el conjunt de les deu comarques del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre des de tres perspectives. Primer, observarem l'evolució registrada per la inversió bruta de la demarcació durant el període 1995-2020. Després, farem una comparativa de la composició de l'estoc de capital, atès que és una dimensió cabdal del potencial de desenvolupament de les economies modernes. Finalment, analitzarem l'evolució de l'economia de Tarragona, que ha estat invertint en activitats relacionades amb R+D a fi d'acumular una sèrie d'actius intangibles vinculats al coneixement i a la innovació, imprescindibles en el món actual per poder competir a escala global.

La inversió de capital bruta de la província de Tarragona des de 1995.

La taula 1A mostra l'evolució de la inversió bruta real (en euros constants de 2015) de la província de Tarragona durant el període 1995-2020. La inversió bruta, coneguda també com a *formació bruta de capital*, és la despesa destinada a incrementar l'estoc de capital. Inclou la producció de nous béns de capital i la millora dels béns de capital existents, com ara maquinària, edificacions, terrenys, etc., que serveixen per fabricar béns de consum o altres béns de capital. Per la seva banda, el capital està format pel conjunt d'actius produïts prèviament —no oferts per la naturalesa—, duradors i productius acumulats gràcies a la inversió bruta realitzada prèviament. En definitiva, la inversió i la seva acumulació donen lloc al conjunt d'actius utilitzats directament en la producció de béns i serveis.

Una de les principals característiques de la inversió és la seva volatilitat, és a dir, que es tracta d'una variable econòmica que varia molt en funció de les condicions financeres, la inflació, el cicle econòmic i les perspectives d'empresaris i consumidors.

Taula 1A. Evolució de la inversió bruta (en milions d'euros)

	Tarragona		Catalunya	
	Total	Variació anual	Total	Variació anual
1995	2.957,54	-	25.728,67	-
1996	2.976,99	0,66%	26.089,66	1,40%
1997	3.181,40	6,87%	27.934,01	7,07%
1998	3.662,43	15,12%	31.021,15	11,05%
1999	4.566,03	24,67%	35.964,93	15,94%
2000	4.363,64	-4,43%	36.792,90	2,30%
2001	4.599,38	5,40%	37.382,28	1,60%
2002	4.902,17	6,58%	38.447,60	2,85%
2003	4.849,03	-1,08%	40.568,04	5,52%
2004	4.615,48	-4,82%	41.518,57	2,34%
2005	4.626,50	0,24%	42.592,15	2,59%
2006	4.959,82	7,20%	44.847,29	5,29%
2007	5.901,81	18,99%	47.060,73	4,94%
2008	4.523,19	-23,36%	48.020,42	2,04%
2009	3.839,87	-15,11%	39.347,38	-18,06%
2010	3.734,85	-2,74%	37.322,55	-5,15%
2011	3.600,22	-3,60%	37.388,37	0,18%
2012	3.171,64	-11,90%	31.486,97	-15,78%
2013	3.479,02	9,69%	32.139,18	2,07%
2014	3.473,61	-0,16%	34.994,78	8,89%
2015	3.854,22	10,96%	36.415,93	4,06%
2016	3.935,97	2,12%	36.153,06	-0,72%
2017	3.834,02	-2,59%	37.997,20	5,10%
2018	4.038,83	5,34%	39.200,95	3,17%
2019	4.567,71	13,09%	44.684,39	13,99%
2020	4.279,29	-6,31%	39.866,68	-10,78%

Nota: Milions euros preus 2015.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IVIE.

A la taula 1A es pot comprovar que la inversió bruta de la província de Tarragona presenta un comportament molt erràtic. El 1995 va ser de 2,935 milions, però el *boom* immobiliari dels primers anys del segle XXI va fer que assolís els 5,901 milions el 2007. Per contra, les polítiques d'austeritat van provocar que caigués fins als 3,171 milions el 2012, tot i que es va anar recuperant a poc a poc fins a arribar als 4,279 milions l'any 2020. Malgrat aquesta recuperació, encara estem lluny d'assolir els nivells dels anys previs a l'esclat de la bombolla financera de 2007. Finalment, cal remarcar que la paràlisi de la pandèmia va ensorrar

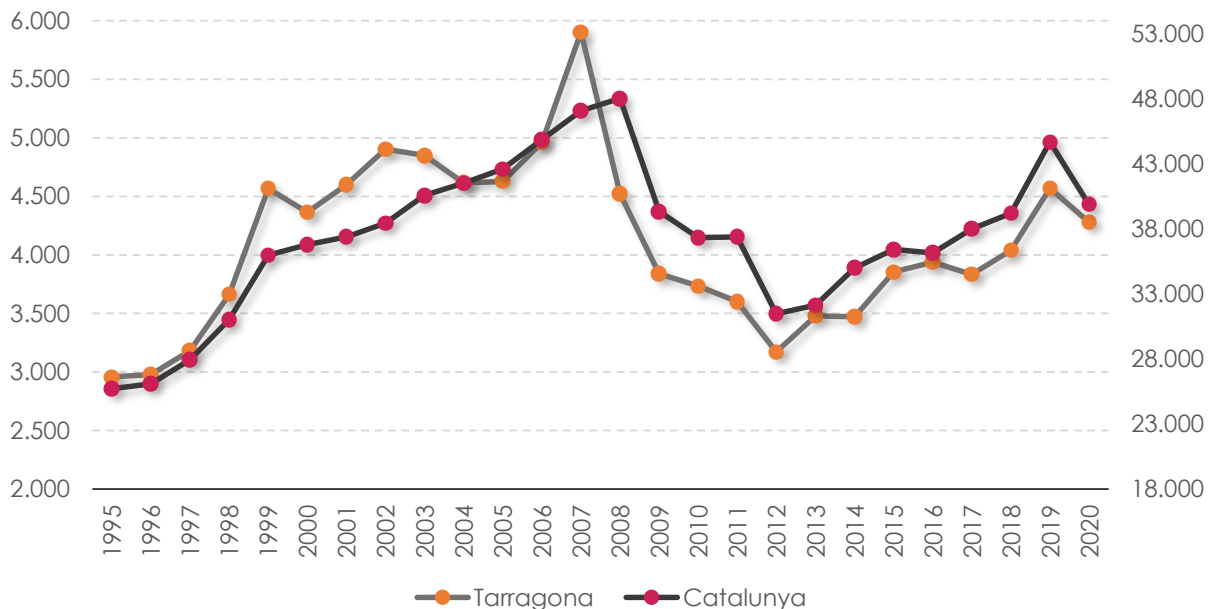
La inversió bruta de la província de Tarragona presenta un comportament molt erràtic.

bruscament els nivells de la inversió productiva, si bé les polítiques expansives vinculades als fons Next Generation EU, juntament amb el relaxament de la política monetària del BCE i les millores en les expectatives empresarials, fan preveure una recuperació de la inversió productiva.

Les dades de la taula 1A posen de manifest que l'esforç inversor a la província de Tarragona ha fluctuat de manera procíclica perquè la inversió és molt sensible a l'evolució de l'activitat econòmica i a les expectatives dels empresaris. Durant l'intens cicle protagonitzat per la inversió immobiliària (1995-2007), la inversió i la formació de capital van ser molt intenses per dues raons: per les grans expectatives dels inversors i, sobretot, pel comportament desfermat de la inversió residencial. Després de la crisi financera de 2008, la inversió bruta va caure força a Tarragona, tot i que va anar recuperant posicions abans de la pandèmia. Després de la COVID-19, la successió de tensions i conflictes bèl·lics ens ha endinsat en una mena de muntanya russa i ignorem quan en podrem sortir.

Les polítiques expansives vinculades als fons Next Generation EU, juntament amb el relaxament de la política monetària del BCE i les millores en les expectatives empresarials, fan preveure una recuperació de la inversió productiva.

Gràfic 1A. Inversió bruta de Tarragona i Catalunya (en milions d'euros)

Notes: Dades de Tarragona, a l'eix esquerre. Dades de Catalunya, a l'eix dret. Milions euros preus 2015.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IVIE.

En analitzar les taxes de variació anual de les inversions brutes a Tarragona i Catalunya, es poden observar dos fets interessants. D'una

banda, la gran variabilitat al llarg del cicle econòmic. En el cas de Tarragona, l'any 1999 la dimensió de les inversions brutes va augmentar un 24,7% respecte a l'any anterior, mentre que l'any 2008 van registrar una caiguda del 23,9%. D'altra banda, si fem una anàlisi comparativa, s'observa que la dinàmica de les inversions brutes varia molt entre territoris. Així, mentre que l'any 2008 la inversió bruta de Tarragona va caure gairebé una quarta part, al conjunt de Catalunya es va mantenir estable fins a assolir un lleu augment del 2%. La composició productiva de cada territori esdevé un factor clau a la hora d'explicar les decisions d'inversió que prenen els seus actors econòmics.

Des d'una perspectiva temporal, a partir de 1995 la inversió va créixer de manera continuada i intensa fins a assolir un màxim el 2007. Després de la crisi financera, la inversió a Tarragona, igual que a Catalunya, va començar a caure de forma continuada fins a assolir el seu mínim l'any 2013. La recuperació dels anys següents i fins al 2019 va ser incompleta i es va veure bruscament frenada per la pandèmia, el 2020. La COVID-19 va suposar, de nou, un fort daltabaix en una variable tan dependent de la incertesa i les expectatives com és la inversió. La guerra entre Rússia i Ucraïna i les tensions internacionals no han afavorit en absolut la recuperació dels nivells inversors.

En termes comparatius, la inversió bruta es va comportar millor a Tarragona que a Catalunya durant la fase expansiva dels primers anys de segle, mentre que, després de la crisi financera, la seva trajectòria a Tarragona és més moderada que la registrada per la resta de províncies catalanes. Tal com indica la taula 2A, la inversió bruta de la província de Tarragona representava l'11,5% del conjunt català l'any 1995 i va escalar fins al 12,5% l'any 2007. Després, el seu pes sobre l'economia catalana es va anar moderant fins a situar-se en el 10,7% el 2020. En canvi, la trajectòria registrada per l'economia catalana segueix una senda molt diferent. L'any 1995 representava el 18,1% del total espanyol i el 2007, només el 16,3%, si bé va anar recuperant posicions fins a ascendir al 18,5% l'any 2020.

Les dades ens indiquen que l'estructura productiva del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre s'ha anat descapitalitzant després de la crisi financera del 2008.

Encara que un dels reptes de l'economia catalana, i també de les comarques del sud, sigui incrementar els nivells de capitalització quantitativament i qualitativament, en els darrers anys la tendència descendent de la inversió bruta s'ha traduït en una obsolescència

La inversió bruta de la província de Tarragona representava l'11,5% del conjunt català l'any 1995, el 12,5% l'any 2007 i el 10,7% el 2020.

L'estructura productiva del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre s'ha anat descapitalitzant després de la crisi financera del 2008.

productiva i una menor capacitat per absorbir les noves tecnologies digitals.

Taula 2A. Inversió bruta de Tarragona respecte a Catalunya i Espanya (1995-2020) (en milions d'euros)

	Tarragona / Catalunya	Catalunya / Espanya
1995	11,50	18,18
1996	11,41	18,00
1997	11,39	18,26
1998	11,81	18,30
1999	12,70	19,31
2000	11,86	18,37
2001	12,30	17,92
2002	12,75	17,71
2003	11,95	17,54
2004	11,12	17,16
2005	10,86	16,46
2006	11,06	16,17
2007	12,54	16,32
2008	9,42	17,40
2009	9,76	17,24
2010	10,01	17,28
2011	9,63	18,73
2012	10,07	17,03
2013	10,82	18,07
2014	9,93	18,90
2015	10,58	18,76
2016	10,89	18,20
2017	10,09	17,90
2018	10,30	17,37
2019	10,22	18,95
2020	10,73	18,58

Nota: Milions euros preus 2015.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IVIE.

La composició de la inversió bruta a Tarragona

En aquest apartat observarem en què inverteixen les empreses tarragonines. Les dades de l'IVIE són molt detallades i permeten abordar molts components de la inversió. Tot i això, deixarem al marge les

inversions en habitatges i les infraestructures públiques per concentrar-nos en la inversió bruta productiva que duen a terme les empreses localitzades a la demarcació tarragonina. Per superar la restricció d'espai, ens ocuparem de dos grans components: els actius materials i els actius immaterials.

Els actius materials comprenen els vehicles de motor, la maquinària, els materials d'oficina i les xarxes de comunicacions, entre altres equipaments. Els actius immaterials, com diu el nom, comprenen les patents, els programes informàtics, l'R+D i els drets de propietat intel·lectual, entre altres actius relacionats amb el coneixement.

La taula 3A distribueix la inversió bruta productiva entre els dos components per a la província de Tarragona i per a Catalunya. Per fer una comparativa, s'inclou també el pes dels actius immaterials de Tarragona i Catalunya sobre el conjunt espanyol. Hi podem observar com, des del 1995, el pes dels actius immaterials no ha deixat de créixer. És a dir, cada vegada les nostres empreses inverteixen menys en maquinària i béns físics i més en coneixements. Aquesta evidència és particularment rellevant per entendre els canvis substancials que estan experimentant les nostres empreses, que estan immerses en un procés de digitalització intens. En altres paraules, aquelles empreses que inverteixen en recerca i desenvolupament, que patenten els seus invents i que contracten personal qualificat estan —i estaran— més ben posicionades per encarar una realitat productiva cada cop més centrada en les tecnologies digitals i les energies renovables.

S'observa que la inversió en actius materials de Tarragona, que representava l'11,5% del total l'any 1995, no va deixar de créixer fins a representar el 39,9% el 2013, tot i que després va perdre pes fins a suposar el 36,1% de la inversió bruta l'any 2020. La inversió en actius immaterials a Catalunya segueix un camí semblant, si bé sempre presenta un pes superior a la registrada a la província de Tarragona. Aquesta evidència ens permet fer dues consideracions: primer, que l'estructura productiva de Tarragona està escorada cap a indústries que requereixen una bona dotació de capital físic (química, energètica, agroalimentària, etc.); i segon, que la menor inversió comparativa en béns immaterials limita la capacitat local per acumular coneixement, adoptar les tecnologies i els mètodes més innovadors i crear sinergies col·lectives basades en la recerca i la innovació.

Taula 3A. Inversions en béns materials i immaterials (1995-2020)
 (en milions d'euros)

	Tarragona			Catalunya			Pes sobre Espanya (actius immaterials)	
	Actius materials	Actius immaterials	%	Actius materials	Actius immaterials	%	Tarragona	Catalunya
1995	2.085	241	11,6%	17.554	2.466	14,0%	2,2%	22,3%
1996	1.994	275	13,8%	17.475	2.597	14,9%	2,4%	22,4%
1997	2.256	288	12,8%	18.989	2.702	14,2%	2,4%	22,3%
1998	2.323	287	12,3%	20.070	2.858	14,2%	2,2%	21,9%
1999	2.973	379	12,8%	22.614	3.139	13,9%	2,7%	22,1%
2000	2.508	326	13,0%	22.284	3.175	14,2%	2,1%	20,6%
2001	2.785	336	12,1%	22.799	3.361	14,7%	2,0%	20,0%
2002	3.052	358	11,7%	23.611	3.750	15,9%	1,9%	20,1%
2003	2.556	403	15,8%	24.015	4.339	18,1%	1,9%	20,2%
2004	2.301	340	14,8%	24.664	4.561	18,5%	1,5%	20,5%
2005	2.212	367	16,6%	24.790	4.508	18,2%	1,6%	19,2%
2006	2.958	452	15,3%	27.189	4.935	18,1%	1,7%	19,0%
2007	3.861	620	16,1%	28.947	5.412	18,7%	2,2%	19,3%
2008	3.028	711	23,5%	31.443	6.138	19,5%	2,4%	20,8%
2009	2.538	722	28,5%	25.869	5.983	23,1%	2,5%	20,8%
2010	2.639	707	26,8%	25.041	6.463	25,8%	2,3%	20,6%
2011	2.269	631	27,8%	23.325	6.893	29,6%	2,0%	21,7%
2012	1.840	700	38,1%	18.550	6.929	37,4%	2,1%	21,0%
2013	2.179	868	39,9%	19.056	7.120	37,4%	2,7%	21,7%
2014	2.069	772	37,3%	19.287	7.633	39,6%	2,3%	22,4%
2015	2.387	928	38,9%	21.600	8.275	38,3%	2,6%	23,0%
2016	2.423	796	32,9%	22.314	8.359	37,5%	2,1%	22,1%
2017	2.186	799	36,6%	21.010	8.144	38,8%	2,1%	20,9%
2018	2.470	818	33,1%	21.785	8.012	36,8%	2,1%	20,4%
2019	2.966	921	31,0%	23.668	8.274	35,0%	2,3%	20,9%
2020	2.657	958	36,1%	21.465	8.354	38,9%	2,5%	21,7%

Notes: Actius materials sense habitatges; els actius immaterials comprenen el software, les inversions en R+D i la resta d'actius immaterials. Milions euros preus 2015.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IVIE.

Aquestes consideracions queden novament avalades en observar el pes dels actius immaterials en el conjunt de l'economia espanyola. La inversió en actius materials feta a Tarragona representava el 2,2% del conjunt espanyol l'any 1995. A partir d'aquí té una tendència erràtica que sovint se situa per sota d'aquest nivell, tot i que es recupera una mica fins a

registrar un 2,5% l'any 2020. El recorregut de l'economia catalana és encara més desconcertant. El 1995, la inversió en actius immaterials era del 22,3% i va anar oscil·lant al llarg de tot el període fins a situar-se en el 21,7% l'any 2020.

Encara que l'economia catalana exhibeixi una renda per habitant, una productivitat i un potencial científic molt superiors a la mitjana espanyola, els pobres nivells assolits per la inversió en actius immaterials posen en relleu una mena de paradoxa catalana, segons la qual bona part del coneixement generat al territori es queda pel camí perquè la inversió en actius immaterials és incapaç de transformar la ciència en innovacions tangibles.

L'estructura de l'estoc de capital

En darrer terme, volem observar els principals components del capital a la província de Tarragona. El capital és un estoc que s'acumula al llarg dels anys gràcies a les inversions brutes i una vegada descomptades les amortitzacions pel seu ús. Els canvis en l'estructura de les inversions es traslladen lentament a l'estoc de capital, que també es transforma lentament perquè alguns actius acumulats en el passat són molt duradors. Observar els principals components de l'estoc de capital d'una determinada economia o empresa ens il·lustra molt sobre el què i el com de la seva existència.

A Tarragona, els habitatges representen el 48% de l'estoc de capital privat per les elevades inversions en habitatges que es van fer durant el boom immobiliari.

Taula 4A. Estructura de l'estoc de capital net en Tarragona i Catalunya (1995 i 2020) (en milions d'euros)

	Tarragona				Catalunya			
	1995	Pes	2020	Pes	1995	Pes	2020	Pes
0. Total	47.370,4	100,0%	80.612,4	100,0%	412.021,0	100,0%	729.406,6	100,0%
1. Actius materials	46.537,7	98,2%	77.326,2	95,9%	403.102,3	97,8%	699.127,6	95,8%
1.1. Habitatges	22.989,7	48,5%	38.863,6	48,2%	217.081,1	52,7%	363.665,6	49,9%
1.2. Altres construccions	18.677,2	39,4%	30.579,9	37,9%	146.362,7	35,5%	263.463,8	36,1%
1.3. Equip de transport	1.085,8	2,3%	1.462,8	1,8%	7.645,2	1,9%	15.170,4	2,1%
1.4. Maquinària, equip i altres actius	3.768,6	8,0%	6.201,6	7,7%	31.917,0	7,7%	55.908,7	7,7%
2. Actius immaterials	832,7	1,8%	3.286,2	4,1%	8.918,7	2,2%	30.279,0	4,2%
2.1. Software	215,3	0,5%	1.047,7	1,3%	2.383,6	0,6%	10.332,9	1,4%
2.2. Altres actius immaterials	617,4	1,3%	2.238,5	2,8%	6.535,2	1,6%	19.946,1	2,7%
2.2.1. R+D	450,4	1,0%	1.792,8	2,2%	4.872,3	1,2%	15.681,7	2,1%
2.2.2. Resta d'actius immaterials	167,1	0,4%	445,7	0,6%	1.662,8	0,4%	4.264,4	0,6%

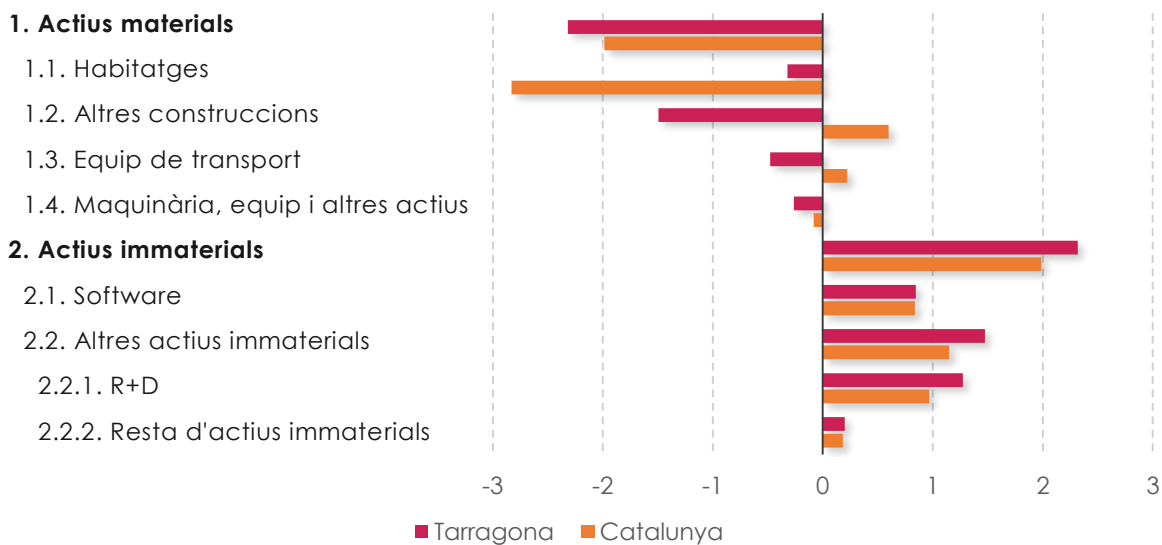
Notes: Total de l'estoc de capital net amb l'habitatge. Milions euros preus 2015.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IVIE.

Crida l'atenció el gran pes dels habitatges, cosa que no ens hauria de sorprendre ateses les grans inversions que fem les famílies al llarg de tota la nostra vida productiva. A Tarragona, els habitatges representen entorn del 48% de l'estoc de capital privat. Aquesta participació es manté força estable al llarg del període d'observació, entre 1995 i 2020, i sempre per sota del pes assolit al conjunt de Catalunya. El gran pes dels actius relacionats amb la construcció s'explica per les elevades inversions en habitatges que es van realitzar durant el *boom* immobiliari dels primers anys del segle actual. En tenir una vida molt llarga, aquests equipaments immobiliaris continuaran pesant molt en l'estoc actual.

Si, a més dels habitatges, considerem la resta de construccions (infraestructures viàries, ferroviàries, ports, aeroports, etc.), la participació d'aquests equipaments sobre l'estoc de capital total encara és més considerable. La partida de la resta de construccions ascendia al 37,9% a Tarragona i al 35,5% a Catalunya l'any 1995, i al 37,9% i al 36,1% respectivament, l'any 2020.

Gràfic 2A. Evolució de l'estructura de l'estoc de capital a Tarragona i Catalunya. Variació entre 1995 i 2020 (%)

Nota: Preus de 2015. Total de l'estoc de capital net amb l'habitatge.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IVIE.

Tot i el relleu dels béns residencials i les infraestructures, en aquest apartat ens interessen més la resta de partides, que agrupen les inversions productives fetes per empreses, institucions i particulars. En relació amb els vehicles de transport, les màquines i la resta d'equips productius, s'aprecia una pèrdua de pes tant a Tarragona com a

Catalunya, mentre que la participació dels béns intangibles en el conjunt de l'estoc de capital és cada vegada més rellevant.

Taula 5A. Inversió bruta en R+D (en milions d'euros)

	Tarragona		Catalunya		Espanya	
	Milions d'euros	Variació anual	Milions d'euros	Variació anual	Milions d'euros	Variació anual
1996	135	14.12%	1.182	-1.32%	5.094	1.70%
1997	149	10.79%	1.255	6.13%	5.348	4.99%
1998	134	-10.34%	1.323	5.40%	5.582	4.38%
1999	167	25.05%	1.335	0.96%	5.528	-0.97%
2000	153	-8.66%	1.469	9.99%	6.239	12.86%
2001	138	-9.73%	1.463	-0.39%	6.431	3.08%
2002	165	19.63%	1.731	18.34%	7.472	16.19%
2003	224	35.96%	2.184	26.16%	9.269	24.05%
2004	172	-23.22%	2.226	1.92%	9.146	-1.33%
2005	218	26.59%	2.322	4.31%	9.918	8.44%
2006	235	7.79%	2.482	6.89%	11.175	12.67%
2007	338	43.76%	2.677	7.85%	11.869	6.21%
2008	400	18.30%	3.006	12.29%	12.841	8.19%
2009	443	10.68%	3.191	6.17%	13.316	3.70%
2010	392	-11.48%	3.179	-0.37%	14.209	6.71%
2011	354	-9.55%	3.308	4.04%	13.878	-2.33%
2012	356	0.51%	3.313	0.16%	14.105	1.64%
2013	424	19.16%	3.159	-4.65%	13.466	-4.53%
2014	349	-17.65%	3.262	3.26%	13.663	1.46%
2015	419	19.87%	3.466	6.25%	13.817	1.13%
2016	400	-4.56%	3.548	2.37%	13.951	0.97%
2017	364	-8.90%	3.534	-0.39%	14.730	5.58%
2018	415	13.93%	3.727	5.46%	15.317	3.99%
2019	436	4.96%	3.721	-0.17%	15.442	0.82%
2020	436	-0.02%	3.749	0.76%	15.487	0.29%
Taxes de variació del període						
1995-2000		4.91%		3.76%		4.09%
2001-2007		20.71%		11.85%		12.08%
2008-2014		-1.80%		1.22%		0.91%
2015-2020		0.66%		1.36%		2.01%
1995-2020		10.76%		8.52%		8.37%

Notes: Dades en milions d'euros. Preus de 2015.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'IVIE.

Finalment, per percebre l'esforç inversor que duen a terme les empreses i les institucions públiques a l'hora d'apostar per una economia basada en el coneixement, veurem les inversions en R+D fetes per Tarragona, Catalunya i Espanya al llarg del període en observació. La inversió bruta en R+D, en preus constants, presenta una clara tendència alcista al llarg del període comprès entre 1995 i 2020 en els tres àmbits contemplats. Pel que fa a la demarcació de Tarragona, destaca el gran esforç inversor en R+D realitzat durant la primera dècada, mentre que el ritme inversor cau en picat durant el període de les polítiques d'austeritat. En el cas de Catalunya i Espanya, el creixement és important durant el període 2001 i 2007, mentre que la caiguda de les inversions és molt més dràstica arran de les polítiques restrictives dels anys posteriors a la crisi.

Tarragona va registrar una taxa anual de creixement de les inversions en R+D del 5,79% durant el període 1995-2020, un punt per sobre de Catalunya i l'Estat espanyol.

Durant els 25 anys observats el balanç és força positiu, especialment per a Tarragona, que registra una taxa anual de creixement de les inversions en R+D del 10,76% durant el període 1995-2020, un punt per damunt de la taxa mitjana registrada a Catalunya (8,52%) i l'Estat espanyol (8,37%).

Després d'analitzar l'evolució de la inversió productiva i l'estructura del capital a la demarcació de Tarragona, podem afirmar que la inversió en capital és clau per superar reptes estructurals com reduir la tradicional bretxa de productivitat respecte a les economies veïnes, fomentar la innovació i la recerca, impulsar l'adopció de tecnologies digitals avançades o accelerar la transició cap a una economia verda i digital. Aquestes inversions no només augmenten la productivitat del capital tangible, sinó també la del capital intangible, com el coneixement i la innovació, autèntics motors del creixement en les economies més avançades.

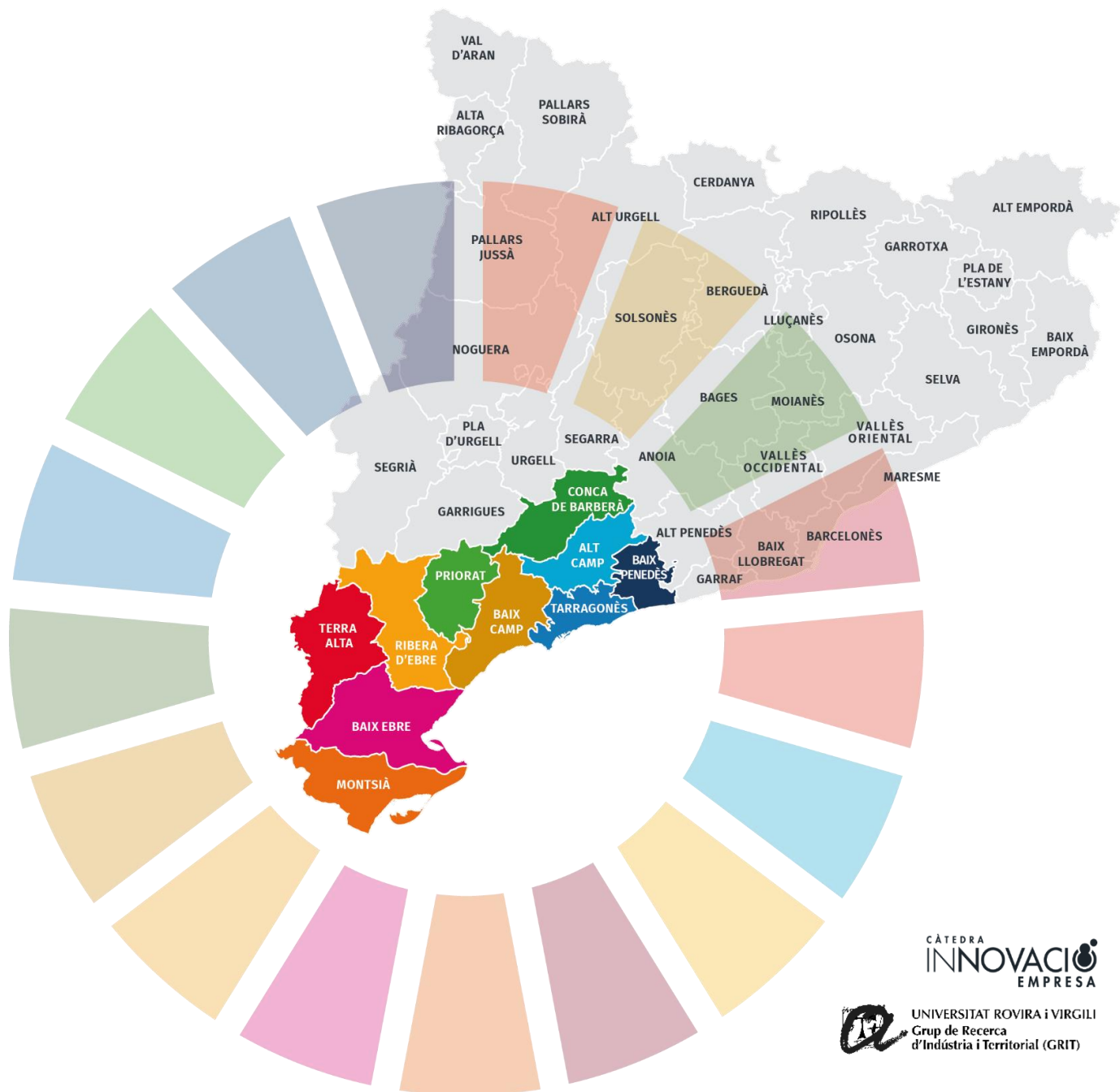
L'economia de Tarragona ha exhibit un bon ritme inversor durant els primers anys del segle XXI, però des de la crisi financera del 2008 aquest esforç ha estat més irregular. És urgent un compromís ferm cap a les inversions intangibles, aquelles que impulsen àmbits crucials com el programari informàtic, les tecnologies digitals, la recerca, l'R+D, les patents i la innovació que arriba al mercat.

Ara més que mai, és essencial apostar per les inversions productives, especialment aquelles vinculades al coneixement, per transformar profundament la composició del capital i crear les bases d'un model productiu modern, sostenible i competitiu. Aquest model ha de garantir als ciutadans oportunitats laborals més atractives i una qualitat de vida envejable, a fi de convertir el Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre en tot un referent de progrés i benestar.

Informe de conjuntura econòmica

Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre

Terçer trimestre de 2024

CÀTEDRA
INNOVACIÓ
EMPRESA

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
Grup de Recerca
d'Indústria i Territorial (GRIT)